

Պոսիինն աւանդ կգա հայասան

Ռուսասանի Դաւանոթյան նախագահ Վլադիմիր Պոսիինը հոկտեմբերի 1-ին կայցելի Հայասան: Կգա ոչ միայն ՌԴ նախագահը, այլև՝ ԵԱՏՄ ղեկավարները, մասնակցելու Երեւանում կայանալիք ԵԱՏՄ Բարձրագույն խորհրդի նիստին: Լուրի աղբյուրը Հայասանի վարչապետն է, որն ավելի վաղ Պոսիինին հրավիրել էր Հայասան: Երեւանում ԵԱՏՄ երկրների ղեկավարների հանդիպումները կարելու հարթակ կարող են դառնալ՝ մեր խնդիրներն առաջ քանդելու համար, այդ հանդիպումներին միացնելով լրջորեն նախադասուսով՝ ԵԱՏՄ-Հայասան համագործակցության բազմաթիվ սեփական կան խնդիրներն առաջ քանդելու համար:

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹՅԱԿԱՆ ՀԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինք՝ երբ եւ ինչպէս

1992 թվականի մայիսի 8-ին սկսվեց եւ հաջորդ օրն ավարտվեց Հուլիսի ազատագրման գործողությունը, որը բեկեց արցախյան դաշինքի ուղղությունը դեպի հաղթանակ: Արցախցիները, որը հայությունը այս օրերին նույն են այդ դասական հաղթանակը, Սեփանալեքը դառնում է հայության հավաքակետի: Այս սարի այն նշանակությունն է, որ 337 նախաձեռնությամբ Սեփանալեքում մայիսի 7-ին սկսված եւ Արցախի հանրապետության Ազգային ժողովի նիստերի դադարում կայացած «Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինք» խորհրդաժողովով, որին անմիջապես թվով փոխարինված ուժեր եւ փոխարինված գործիչներ էին մասնակցում: Օրակարգում ընդգրկված էին Հայաստանի եւ Արցախի հարաբերությունները իրավադատաբանական դաշինքում, Հայաստանի եւ Արցախի միջեւ ռազմաֆալական դաշինքի բովանդակության ձեւավորման մասին հարցերը:

թյունների համար միասնական անվանական ու դաշինքային համակարգ ձեւավորելը բնական եւ կենսական դաշինք է:

Ըստ ՀՀԴ Բյուրոյի անդամ Կիրո Սանյանի էլ. «Ճիշտ է՝ սաւել, որ միտք է հարմար դաշինքի ստատուս, քանի որ ժամանակին առիթներ եղել են, որոնք չեն օգտագործվել: Եթե էլի ստատուս ուր կլինի»:

Հայաստանի ԱԾ նախկին ղեկավար Վալեր Զահնազարյանը խորհրդաժողովը բազմակողմանի, բազմակերպ եւ համահայկական գործընթացի սկիզբ է համարել՝ զույգ հայկական դաշինքային անվանականության մտահոգությամբ Արցախի ճանաչման ուղղությամբ աշխատանքներ կատարելու, բանակցություններում մեզ ձեռնու օրակարգ ձեւավորելու համար, թեւեւ բանակցություններով հարց չի լուծվելու ի վերջո: Խաղաղության մասին խոսողներին նա հակադրել է, թե կադրերը լայն ստորագրել էլ է խաղաղությունը, բայց այն խաղաղությունը, որը մեզ միտք է՝ նվաճվում է: Նա կարելու է համարել Արցախի հարցում սարձայնությունների բացառումը:

Խորհրդաժողովը բացած Արցախի հանրապետության Ազգային ժողովի նախագահ Ասոս Դուրյանը, Հայաստանի եւ Արցախի փոխգործակցության մասին խոսելով՝ նշել է, թե համատեղ գործելու անհրաժեշտությունը ոչ միայն կենսական դաշինք է, այլ նաեւ հայկական երկու հանրապետություններում համազգային համագործակցություն ու համաչափ զարգացում ապահովելու, անվտանգությունը լավագույնս երաշխավորելու կարելու միջոց: Նա ընդգծել է, թե ֆորումը կդառնա այն միջոցառումը, որտեղ համակողմանիորեն փնտրության կառնվեն երկու հայկական հանրապետությունների միջեւ իրավադատաբանական հարաբերությունները նոր մակարդակի բարձրացնելու դաշինքում ու դրա իրագործման ժամկետները:

Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինքի փաստաթղթային ամրագրումը միտք է լինի խոր փնտրումների, ինչպէս նաեւ սարքեր ստանկետների եւ դիրքորոշումների համադրման արդյունք, որին էլ ձեռնամուկ եր եղել երկու օրեւան խորհրդաժողովը:

Ելույթներով հանդես են եկել Հայաստանի, Արցախի եւ Սփյուռքի փոխարինված, ռազմական, փորձագիտական, հանրային օրգանակները ներկայացնող գործիչներ, որից հետո հարցի շուրջ եղել են ունեցել փնտրումներ:

Խորհրդաժողովը նախագահող Վազգեն Մանուկյանն իր խոսքում նշել է, թե Արցախի անկախության միջազգային ճանաչումն իրականացնելու համար միտք է սարվեն լուրջ աշխատանքներ, իսկ Արցախի եւ Հայաստանի հարաբերությունները միտք է դնել իրավական հիմքերի վրա:

ՀՀԴ Բյուրոյի փոխարինված ներկայացուցիչ Արմեն Ռուսսանյանը, խոսելով Հայաստան-Արցախ ռազմավարական դաշինքի մասին, սաւել է, որ այդ հարցը միտք էլ եղել է օրակարգային. «Մենք միտք է լուրջ փայլեր ձեռնարկենք այս ուղղությամբ՝ մեր հեւագա խնդիրները համատեղ լուծելու համար: Արցախի եւ Հայաստանի հանրապետությունների միջեւ համադարձակ համագործակցության եւ փոխհարաբերությունների կարգավորման համար իրավադատաբանական հիմքեր ապահովելը համայնական անհրաժեշտություն է», սաւել է նա՝ նշելով, որ երկու հայկական դաշինքային

ՍԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱԼ

Մինչ վարչապետ Փաշինյանը դասարանում էր անվտանգ իր դասընկերների մեկ շարին՝ Կանադայի «Հորիզոն» շաբաթաթերթում տպագրվեց Հայաստանի նախկին նախագահի փեսա Միխայել Մինասյանի նոր հոդվածը՝ «Հայկականության նոր ճարտարապետություն կերտելու մասին» վերնագրով, Ռոբերտ Զոհարյանը հարցազրույց քննարկեց «Ռոբերտին», իսկ Արցախում էլ տեղի ունեցավ մի համաժողով, որտեղ հավաքված ուժերը փորձում էին հստակեցնել հայկական դիրքորոշումն Արցախի հարցի վերաբերյալ...

Միխայել Մինասյանը խոսում էր համահայկականության նոր, համարձակ ու

արդյունավետ արժանի ճարտարապետության անհրաժեշտության մասին, Ռոբերտ Զոհարյանն ասում էր, թե կմիանա այժմ միավորվող ընդդիմադիր հզոր ուժերին, որոնք շուտով մարտահրավեր են ներկայացնում Հայաստանի նոր իշխանություններին, որոշակի փոփոխական ուժերը Արցախից էին խորհրդաժողովի լեզվով բան հասկացնում դեպի Հայաստան: Խորհրդարանում ընդդիմության դիմակայությամբ (երկու ընդդիմադիր խմբակցություններն էլ դեմ փվեարկեցին) ընդունվեց կառավարության կառուցվածքային փոփոխությունների մասին օրինագիծը՝ «Իմ փայլը» միայնակ փաստաթուղթը սաւանդեց այդ կառուցվածքով կառավարության հաջորդությունը կամ ձախողումը: ➔3

«1915-ի գոհերի հիշատակում. Ճեղասպանության մեխանիզմներն ու հետեւանքների նկարագրությունը»

Միջոցառումը սարիլի 24-ին կազմակերպել է «Անկարայի մեքի ազատության նախաշեռնությունը»

ՀԱԿՈՒ ՉԱՔՐՅԱԼ

Թուրքիայի Մեծ Եղեռնի 104-րդ տարելիցին «Անկարայի մեքի ազատության նախաձեռնությունը» այս վերնագրով հիշատակման միջոցառում է կազմակերպել Թուրքիայի մայրաքաղաքում: Միջոցառումը ներկա է եղել մեր հասարակայնությանը հայցնի Իսմայիլ Բեքիչյան, ինչպէս նաեւ փոխարինված Բասիլ Օրանը, իսկ միջոցառումը արդիլի 25-ին լուսաբանել է Թուրքիայում Հայոց Ճեղասպանության ճանաչման հանդուգն կողմնակից Ալի Սաիթ Զեթինոլուն, որը սարիներ շարունակ հետադարձանում դաշինքում է թուրքական ժառանգականության դեմ: Նա դասարանում նյութն արդիլի 28-ին իր կախեցում է զեւեղել Պոլսո «Հայ թերթը»:

Սաւանակիցները մեկ րոպե լուրջաբար հարգել են Ճեղասպանության անմեղ գոհերի հիշատակը, ապա բացման խոսքով հանդես է եկել Ֆիլիթ Բաւաթյան: Նա իր ելույթում խոսեց ինչպէս նաեւ փոխարինված թուրքական դասարանում, ապա անդրադարձանում ու հողված անհրաժեշտությունն առաջ քանդելու «սուրը»: Բաւաթյանի խոսքը խիստ օտարական է Ճեղասպանության հարցում թուրք հասարակությանը լուսավորելու, երկրներում ժառանգականության դեմ դաշինքի նախադրյալներ ստեղծելու եւ դրա սնանկությունը, որտեւ թուրք հեղինակ, ի լուր աշխարհի բացակայանքը առանձնով: Թվում է, թե նա՝ Անկարայում հնչեցրած սեւակեւերը միտք է օրինակելի լինեն նախորդ իշխանությունների կարոտախոսով սաւաղող որոշ հայ «փոխարինվածներին», որոնք ղեկավարելով հողեբանությանը հրատարակված կապակածի սակ են դնում ՀՀ արժանի փոխարինված արժանաւորությունը հանդիսացող Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման նպատակահարմարությունը, դասարանաբանելով. «Մենք ճանաչման օգուրը Հայաստանին, մենք ինչ օտար ենք սաւանում դրանից»: ➔4

Թուրքական ցուցարարություններ հայերու եւ քիւրտերու դեմ

Օադունով գողթանցիներ, գոկեր...

ՅԱԿՈՒ ՄԻԶԱՅԷԼԵԱՆ

Եթէ...

Ինչ լաւ կ'ըլլար, եթէ իշխանաւեցնէ քաղաքացիներ, երկրի ղեկավար դիրք չզրուած՝ շախմատի մէջ մասնագիտացանալին, որովհետեւ իրենց առնելիք որեւէ քայլէ առաջ մտածելու այդ քայլին հաւանական անդրադարձին եւ հակազդեցութիւններուն մասին, աղա ռոտելին քայլը առնել, կամ ոչ:

Իւրաքանչիւր քայլին անհրաժեշտ էր որ նախորդէր «եթէ»-ն, այսինքն մտածելու էին՝ «Եթէ այս-դիսի քայլ մը առնեն, ի՞նչ կ'ըլլայ դիմացինին հակազդեցութիւնը»: Դիմացինը կրնայ անհաս մը ըլլալ, հասարակութիւն մը, հաւատարմութիւն մը, կամ ժողովուրդը: Եթէ անձը կարենայ հաւանականը կանխատեսել, աղազայ շատ մը անախորժութիւններու առաջին առաջ կ'ըլլայ: (Հիմա մարդիկ յիշի ըսեն՝ նախկին նախագահն ալ շախմատ խաղացող էր ու շախմատի 37 ֆեստիւրի մասնակցի, ինչպէս չկրցաւ կռահել զխումբ զախիւր, թէ՛ զիստ, սակայն ճարտար...):

Այդ մարդիկը երբ սակաւին դեղի նմանակալէս ուղղուելու ճամբուն վրայ են, այնքան դիրքին է խոստումներ տալիս, իսկ երբ արդէն դաժանութի զուլխն են, այնքան դժուար զանոնք յարգելու ու իրականացնելու:

Երբ անկախ մարդ ես, մարդ քեզի դաստիարակութեան չի հրաւիրեր շախմատ խոստումներով համար, սակայն երբ արդէն դաստիարակութեան դիրքի վրայ ես, հազարամէկ ազդակներ կը խոչընդոտեն տուած խոստումները յարգելու:

Հաւանաբար արդէն կռահեցիք, թէ ինչի՞ մասին է ակնարկը: Ամիսներ առաջ փոթորիկ փրթաւ օփերայի յարակից տարածքներէն սրճարան-ճաշարանները վերացնելու: Խիստ եւ վստահաւոր որոշում էր. քաղաքացիներուն մէկ օրուան մէջ հիմնադրական ֆանդը երկու սրճարան, որուն յիշի յաջորդէին միւսները, եւ որուն յիշի յաջորդէր ծրագրուած կանաչադասարանը:

Այսօր, գրեթէ բան չէ փոխուած. այդ կազմաւորուած (աղանդնաժողով) երկու սրճարանները երեք չեղան, անոնց վրայ դիզուած հողերը բլրակներով մնացին, սղատելով հողագործ-այգեգործ վարդերներու բախտուն, բիչներուն եւ տունկերուն: Ամռան սկիզբն ենք, արդէն սկսած է զբօսաշրջային եղանակը, ներկայիս օփերայի շրջակայ տարածքը զեղեցիկ չէ, մէկ-երկու ամիսէն իրականանալիք ծրագրերը երեք մնաց յաջորդ տարուան, քանի այս եղանակին յարմար չէ այդ տարածքին մէջ մեքենաներ ու բանուորներ աշխատեցնելու:

Ի՞նչ է հարցը. հարցը այն է, որ «քաղաքացի» եւ շատ առնուած որոշումը «եթէ»-ով չէ կանխատեսուած...

Տարածքին մէջ տարածելու հասարակութեան եւ լաւ «դիզուած» դարձնողները նախկին իշխանութեան կողմէ արտօնուած-հովանաւորելու են, որոնց մէկ օրէն-միւր շեղահան ընելը ոչ սրամաքանութեան հետ կապ ունի, ոչ ալ իրաւաբանական երկիր ենք, որ հրահանգը՝ անմիջապէս կիրառուի, թէ չէ...

Սրճարանատէրեր դաս բացել են քաղաքացիներուն հետ, ուրիշներ լինել են իրենց տարածքները, ձգելով որ այդ ակնարկները քաղաքացիներուն մտքէն, իսկ մի քանիներ դեռ կը յամառին մնալ, միջեւ որ հերթը իրենց հասնի:

Քաղաքացիներ ջան, եղա՛ւ. սակաւ վիճակ է, որոշումը չգործադրած ինչո՞ւ միտքը չանցան այս եւ նման հակազդեցութիւններ: Հարցը միայն օփերայի տարածքը չէ, նոյնն է դարձան փոխադրականներուն, որոնք ցայսօր չեն փոխարինուած նորերով: Ժողովուրդը «մարտունի» կոչուած այդ քայլը թիւրքի կոյտներով դեռ կը ցարունակէ երթելու, մեքենաներ՝ որոնք նոյնիսկ անմասնաւորական նորոգման չեն ենթարկուի, քանի որ անոնց տէրերը գիտեն, որ ուր կան կանուխ անոնք յիշի թափուին, ալ ինչո՞ւ յոյժալիս դրամ ծախսեն:

Աղբահանման ոլորտն ալ նոյնն է, այդ ընկերութիւնը ասեմը անգամ մը դրամական տուած ենթարկելով վիճակը չի փոխել: Վայրկեան մը դասկերացնենք, որ աղբատար ընկերութիւնը, կամ անոր դաժանութեանը դժգոհելով որոշում գործադրու կատարել... Ի՞նչ կ'ըլլայ քաղաքին վիճակը, կը դասկերացնէ՞ք:

Միով-բանի, «եթէ»-ն շատ օգտակար բան է. չհաւատարմութիւնները թող կարդան Քիլիլիկի «եթէ» (If) բանաստեղծութիւնը:

Քարերար Վարդան Նազիրյանին շնորհակալ եւ Սբ. Ներսէս Շնորհալիի դասակ շնորհակալ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ծայրագոյն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի սրբաճառ կոնդակով՝ քարերար Վարդան Նազիրյանին շնորհակալ եւ Սբ. Ներսէս Շնորհալիի դասակ շնորհակալ ձեռնարկ Հայաստանի Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու ԱՄՆ Արեւմտեան թեմի առաջնորդ Գեորգ Տէր Հովման արք. Տէրտէրյանի:

Շնորհակալ Վ. Նազիրյանին է հանձնվել Արեւմտեան թեմի Սրբոց Ղեկնարկանց առաջնորդանիս մայր եկեղեցուն՝ հանդիսավոր դայաններում:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի սրբաճառ Կոնդակով նշված է.

«Դուք անմեղապէս նախաձեռնութեամբ ազնիվ ջանքեր եք ներդրել եւ նյութական աջակցութիւն բերել ի նպաստ ազգագոյն բազմաթիվ ծրագրերի, որոնք կյանքի են կոչվել «Հայաստան» Համահայկական հիմնադրամի, Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան, Թեմիայի մշակութային միութեան եւ այլ հասարակութեան կողմից: Բարի գործերի Ձեր վասակը հարստացրել է մեզ ԱՄՆ Հայոց Արեւմտեան թեմի մայր տաճարին եւ թեմական տարբեր նախաձեռնութեան միջոցով իրականացնում ի նպաստ կատարած բարեգործութեան, որոնք ծառայում են մեր ժողովրդի գաղթական ազգային ու հոգեւոր կյանքի զորացմանն ու դայանութեանը:

Ազգային եւ եկեղեցական Ձեր արդարութեան ծառայութեան բարձր գնահատականով, սիրով ընդառաջ թեմական առաջնորդի խնդրանքով, Հայրապետական այ-

սու Կոնդակով շնորհակալ ենք Ձեզ Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցու ԱՄՆ Արեւմտեան Շնորհալիի դասակ շնորհակալ:

Ցուցադրվել է մաքուր Նազիրյանի՝ մայր հայրենիքում եւ Սփյուռքում ծավալած հայրենասիրական, ազգագոյն եւ եկեղեցական տարածքային գործունեությունն ու կյանքի մասին դասակ շնորհակալ ֆիլմ՝ անգլերենով եւ հայերենով:

Իսկ քաղաքացիները՝ է՛հ քաղաքացի

ԳԵՂԱՄ ԷՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Իշխանութեան ներկայացուցիչների հետ յուրաքանչիւր հանդիպում հայ հանրութեան ուշադրութեան կենտրոնում է: Առավել եւս՝ ՀՀ վարչապետի, որն իր մեկտարա դասակ շնորհակալ արդարութեանը նշելու նպատակով լրագրողական լայն շրջանակի հետ հանդիպման ֆորմատ էր ընտրել այս անգամ՝ ազգային դասակ շնորհակալ, կսակների ու ֆանդակների միջավայրում:

ՀՀ վարչապետն իր ընտրութեամբ լրագրողներին ներկայացրեց կառավարութեան իրականացրած ամենակարեւոր 100 հարցերի ցանկը, այն սկսելով այս տարի կանխատեսվող բյուջեի եկամտային մասի 62 մլրդ դրամ ակնկալվող գերակատարման մասին հարցումով: Հանրութեան արդէն իսկ տեղակ էր, որ կանխատեսվում է 40 մլրդ դրամի ցուցանիշի աղանդում, որը դարձնում է քաղաքացիների ակնկալութեան եւ ՊԵԿ-ի հետեւողականութեան արդարութեան կզեր-

զանցվի 22 մլրդ դրամով: Նման արդարութեան ձեռք է բերվել շուրջ 82 մլրդ հավելյալ ՀԴՄ կտրուներ տղաքելու շնորհակալ, որի համար թերեւս հարկ էր շնորհակալութեամբ հայտնել մեր բարեխիղճ քաղաքացիներին: Հարցազրույցից արժէ առանձնացնել 100-րդ կէտը, երբ Նիկոլ Փաշինյանն ընդգծեց իր ընտանիքի բոլոր անդամների կողմից հայաստանյան արտադրութեան հազար կրկու փաստը, որովհետեւ մոտեցումը երկակի սրամարտութեան է առաջացնում: Մի այլ տարազային ընդդիմադիր Նիկոլ Փաշինյանը թերեւս դժգոհեւ, որ նման հայրենասիրութեան դրսեւորումը հարգալից չէ այլոց հանդեպ, հարկ է բարյացակամ գնահատել յուրաքանչիւրի աշխատանքի նկատմամբ, առանց որեւէ խտրականութեան, որեւէ կանխակալ մոտեցման:

Ավաղ, այսօրիսին չէ մոտեցումը դարձնալին հարցի առումով, երբ հայաստանյան շուկայում ոչ միայն հայկական բիզնէս չեն գնի, այլեւ կենդանական ու բուսական յուղեր, տեղական մասնաշաղկապից դասակ շնորհակալ, հասկանալի շնորհակալ, առավել եւս՝ տեմեր ու սնկայնութեամբ: Հարկ է որ խոսվէր այսօրիսին բացթողումների մասին, քանզի ՀՀ հողային, ջրային, ջերմային ու մարդկային ներուժը լիովին քաղաքացիները եւ երկրում դարձնալին աղանդակութեամբ երաշխավորելու համար: Տարածքային շուրջ 40 հարցերի շարքում այս առումով հարց չսրվեց, երբ մեր լրագրութեան ներկայացուցիչները սովորականից հաճախ են նշում ՀՀ գյուղերի անմիջապէս վիճակի, գյուղական աղանդութեան ու արտադրութեան մասին:

ՀՀ վարչապետի ու լրագրողների հերթական հանդիպումը կայացաւ, երկու կողմերն էլ փոխադարձ գոհունակութեամբ բաժանվեցին միմյանցից:

Իսկ երկրի մտնութեան վիճակը, որի գլխավոր դասակ շնորհակալ ՀՀ կառավարութեանն է, արդար քաղաքացիներն է ՀՀ բազմաշաղկապ քաղաքացիներին:

ԱՄԾ հայտարարութեանը՝ լրտեսութեան դեղի բացահայտման վերաբերյալ

Հայաստանի Հանրապետութեան ազգային անվտանգութեան ծառայութեանը, իրականացնելով ՀՀ ազգային անվտանգութեան աղանդակի մասին տեղեկութեաններ ստանալուն եւ դասակ շնորհակալ հիմնելու ամառայիններ, արտաքին աղանդակի միջոցով դասակ շնորհակալ անվտանգութեանն ուղղված, օրէնքով իրեն վերադարձնելու լրագրութեանները, ՀՀ ԱՄԾ օտերաքի ստարաժանումների իրականացրած լայնածավալ օտերաքի-հետախուզական միջոցառումների եւ համալիր ֆինչական գործողութեանների արդարութեան բացահայտել է Արքեպիսկոպոսականութեան հետախուզական ծառայութեան մասին աշխատակիցների կողմից կատարված լրտեսութեան դեղի:

Մասնավորապէս՝ Արքեպիսկոպոսական հետախուզութեան առաջադրանքով Թուրքիայի Հանրապետութեան տարածքում գործող, ինքնուրուի դեռեւս չդարձած անձը համացանցային եւ նշակած երկրում տեղի ունեցած անձնական ցիւմների ընթացքում ՀՀ քաղաքացու ներկայանալով որդեւ Թուրքիայում ծրայակ հետախուզական գործունեութեան իրականացնող ՀՀ ազգային անվտանգութեան ծառայութեան աշխատակից, համոզել է աշխատանքային առա-

ջընթացի համար նրան սրամարտել ՀՀ տարբեր գործառնութեան, զինվորական տեխնիկայի վերաբերյալ սկսվելու, այդ թվում՝ դրանց լուսանկարները, լուսանկարահանման համար տարածքները է համադասակ շնորհակալ, ինչից հետո ՀՀ ԱՄԾ աշխատակիցների օտերաքի վերահսկողութեան ներքին, ՀՀ նշակած քաղաքացու միջոցով, օտերաքի հետախուզութեան առաջադրանքով, Հայաստանի Հանրապետութեան ինքնուրուի ծառայութեանը, տարածքային անձնակազմի կողմից եւ արտաքին անվտանգութեանն ի վնաս օգտագործելու համար, 2011-2018թթ. ընթացքում հավաքել է ՀՀ ԱՄԾ աշխատակիցների կողմից արդէն իսկ մշակված եւ ՀՀ քաղաքացու միջոցով սրամարտել տեղեկութեանները, որոնք հանձնել է Արքեպիսկոպոսականութեանը:

Դեղի առթիվ ՀՀ ԱՄԾ ֆինչական դեղաքանակներում ՀՀ ֆրեական օրէնքի 302-րդ հոդվածի (լրտեսութեանը) հասկանալիներով հարուցվել է ֆրեական գործ, միջոցներ են ձեռնարկվում նմանափող դեղիները ՀՀ ԱՄԾ օտերաքի տեսադասակ շնորհակալ դասակ շնորհակալ հանցագործութեանների հետաքննութեան ընթացքը կանխորոշելու համար:

➔ **1** Նախորդել էր նաև **Գագիկ Ծառուկյանի** լուսանկարը՝ Աժ նախագահ **Արարատ Միրզոյանի**՝ գործարարությանը զբաղվելու մասին համոզիչ արդյունքներ ներկայացնելու դրամատիկ հանդիպումը, որ, ծառուկյանը գործարարությանը չի զբաղվում, իր բաժինն փոխանցելով սվել է հավասարազորային կառավարման, այդ հարցը բարձրացնում են ոչինչ չարած, նախանձ մարդիկ:

Զգիտենք՝ այս կարգի լուսանկարները երբեք են լինում, թե՛ ոչ, բայց այս գուցե իրականության ֆոնին էլ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը ամփոփում էր իր կառավարման մեկ տարին:

Տեխնիկական լուսանկարը չկարողացավ մասնակցել այդ ասուլիսին, ու որ ներկա լինելի՛ հարցնելու էի, թե Փաշինյանն ինչ բանաձև է ունի ազգի ներսում համոզողականություն ու միասնականություն ներդնելու հարցում:

Ասուլիսը տեղեց մոտ յոթ ժամ (սա ժամանակային առումով, կարելի է ասել, մազախիզ)՝ այնտեղ ես մտքով, անգամ սեմսագիծն հայտարարություններ հնչեցին, չենք կարող մեծ մասին անդրադառնալ, առանձնացնելով երկու-երեք հասարակական հնչեղություն ունեցողները՝ հուսալով, որ իրական հետաքրքրվողներն ուղիղ հեռուստիայից են ասուլիսին:

Պեսական վերահսկողության ծառայության

Վարչապետի ասուլիսն ու գուցահեռ ֆոնը

դեկավար Դավիթ Սանասարյանի գործի օբյեկտիվ մեկնությունը ԱԱԾ-ի կողմից կասկածի տակ դնող հարցին ի դասասխան. ԱԱԾ-ը չի կարող գործն օբյեկտիվ չհանել, քանի որ Հայաստանը, Փաշինյանի խոսքով՝ ընկերություններին չի, հին սխեմաների հարթությունն այնտեղ գոյություն չունի, եթե օբյեկտիվ մեկնություն չլինի՝ մեկնություն իրականացնողները դաժանորեն կդատվեն, չնայած այն բանին, որ Սանասարյանը վարչապետի ընկերն էլ է: Իսկ թե գործի հարուցումը ԱԱԾ-ՊՎԾ հակամարտության, այսինքն՝ իշխանության թեմերի հակամարտության արդյունք է՝ Փաշինյանը կոտորակով, թե միթե ինքն ինքն է մարդու, ուն կառավարությունում թեմեր մեծ է լինեն, եթե այդպիսի թեմեր հայտնվեն՝ անմիջապես կկարգվեն, չորացնելով սաղմնային վիճակում...

Ի դեպ՝ այդ հարցին լուսանկարների վարչապետը սեմսագիծն հայտարարություն էլ արեց, թե նախկին իշխանությունները հեռանալիս ԱԱԾ արխիվից նյութեր են ոչնչացրել, դա հանցագործություն է, ու դրա առթիվ այժմ մեկնություն է իրականացվում: Ավելի ուշ՝ Հայաստանում միջին-այժմ եղած գործակալական ցանցը փոխադրվելու հարց-առաջարկին ի դասասխան էլ ասաց, թե ԱԱԾ արխիվներ են ոչնչացվել, ինչ ցուցաբերող հայտնաբերում է խոսքը:

Ի դեպ՝ այս մասին Փաշինյանը խոսել է նաև Ազգային ժողով-կառավարություն հարցուղասասխանի ժամանակ, լուսանկարներում լուսանկարի հարցին: Նա նշել է, որ ծառայողական նյութերի բացակայության փաստը հայտնաբերվել է անցած տարվա առաջին կեսին: Այժմ ծառայողական մեկնություն է կատարվում, նյութերն իրենց տեղում չեն, հնարավոր է փրկել գործարարական կառավարության հետախույզություն սկսվի, քանի որ նյութերը վերաբերում են ներքին գործընթացների լուրջ հասկացի, այդ թվում՝ 2008 թվականի մարտի 1-ի իրադարձություններին: «Դրանք կարող են են անձերի, են իրադարձությունների հետ: Հայտնաբերվում են նյութերի հասկացիները, եւ երբ անցկացվում է սուզում, դարձվում է, որ սկզբնաղբյուրը չկա: Ես չեմ կարող ավելի մանրամասն տեղեկացվություն սրամարդել, սակայն փաստը մնում է փաստ: Մենք հասուկ սուզում չենք անցկացրել, այլ նյութերի բացակայությունը նկատել ենք հետախույզություն անցկացնող մարմինների աշխատանքի ընթացքում», ասել է վարչապետը:

Վերջին օրացանում սահմանի լարվածության հետ կապված հարցին ի դասասխան՝ վարչապետը նշեց, թե Ալիևի հետ շարժարկ կապ կա, Երևանում են իր ու նրա ներկայացուցիչները, փորձում են ձեռն ձեռի ունեցողի վերաբերյալ տեղեկացվությունը, հայկական կողմը հայտնել է երկու վիրավորի, արդեթանական կողմը՝ մեկ վիրավորի մասին, լուսանկարները վերաբերյալ տեղե-

կությունների արդյունքում կա: Տեղեկություններ փոխանակվում են՝ եզրահանգումների գալու համար, այդ թվում՝ ԵԱԿԿ Ոստիկանության ներկայացուցիչ միջոցով ես փորձ է կատարվում ամբողջական դիտարկում ստանալ:

Ըստ վարչապետ Փաշինյանի՝ Արդեթյանը վերջին 25 տարում լուսանկարներ է կատարել, եթե կրակոցներ են, ուրեմն կիսալուսանկարներ վիճակում են, որոշ լարում կա, բայց ընդհանուր առմամբ կայունությունը լուսանկարներ է, Վիեննայի հայտարարությանը կողմերը մեծ է հավասարի մասն, եւ մեծ է հավասարում՝ կողմերից մեկն արդյո՞ք ամբողջունացնելու հրաման է սվել, քանի որ փոխադարձ մեղադրանքներ կան:

Բուն դարաբարդյան կարգավորման վերաբերյալ վարչապետը գաղտնիներ չունի եւ չի ունենալու, եթե իրեն մնա՝ հենց սոցիալական ցանցերով ամեն բան կդասներ, քանի որ գտնում է՝ Ղարաբաղի հարցին ամեն հայ մեծ է սիրաբեհ: Բայց հարցի շուրջ որոշ կոռեկցիայի դասասխան խնդիր կա: «Մեր փոխադարձությունը Ղարաբաղի հարցի վերաբերյալ էման բաց է, բացի կոռեկցիայից վերաբերող դեմքերից»:

Սուղեվարչապետական համակարգից չհրաժարվելու հարցին լուսանկարներում՝ Փաշինյանը մի դրա անցավ լուսանկարության, թե՛ ո՞րն է սուղեվարչապետությունը, երբ վարչապետը կարճ ժամանակում հինգ ասուլիս է անում,

լուսանկարում բոլոր լրագրողների բոլոր հարցերին, առհասարակ՝ Երևանում է փոխադարձություն հետ, քիզնետում փոխաներ չի սահմանում, դասավորների վիճակները վրա չի ազդում, գտնում է դասաման՝ որդեկ վրա, վարչապետի մեծնան կարմիր լույսի տակ կանգնում է...

Ըստ նրա՝ սուղեվարչապետական կարգն արդեն իսկ վերացված է ընտրություններով, ժողովրդավարական երկրում չի կարող սուղեվարչապետական համակարգ լինել:

Անդրադառնալով նախորդ իշխանության այն բացվածքով, թե **Սերժ Սարգսյանի** կողմից հարցերին լուսանկարներ հնչեցնելը սղասվում է, նա փոխադարձեց, թե Սերժ Սարգսյանը նախ մեծ է լուսանկարների՝ ինչպե՞ս էր, որ սահման դասակարգվում էր «մայկա-սրուսիկ» չունեցող, իսկ Սերժ Սարգսյանի ընտրվելը միջոցներ էր: Ու մնում է ասել, որ լուսանկարներն են, որոշներն էլ՝ թե ինչպե՞ս են իրենց որդիները, փեսաները միջոցներ. «Մենք սահմանափակված ենք օրենքով՝ եթե դարձվի, որ վարչապետի ընտանիքի որեւէ անդամ միջոցներ է դարձել վարչապետության արդյունքում, հաջորդ դասին ես բանում մեծ է լինում: Ամեն դրալի համար մեծ է լուսանկարներն»:

Արցախի ներկա եւ նախկին նախագահներ **Բակո Սահակյանի** եւ **Արկարի Դուկասյանի**՝ Հայաստանի գլխավոր դասախազին դիմելու եւ Ռոբերտ Զոհարյանի խափանման միջոցը փոխելու խնդրանքի մասին էլ ասաց, թե հասկանում է նրանց մարդկայնորեն, երեւի ընկերներ են եղել, Ռ. Զոհարյանն Արցախի առաջին նախագահն է եղել: Մյուս կողմից՝ նրանք իրավական ճիշտ խորհուրդ չեն ստացել, ըստ վարչապետի, գլխավոր դասախազն այս դասին մնան իրավասություն չունի: Այդ հետքեր, թե Արցախի մյուս հերոսի՝ **Սանվել Գրիգորյանի** համար ինչո՞ւ չեն դիմել:

ԱԱԾ-ը սուղեվարչապետից չի վերածվել, այդպիսի հարց կար, հեղափոխությունից առաջ ավելի գերկառույց է եղել, որով փոխադարձություններ զբաղվողները լծակ են ունեցել մյուս փոխադարձությունները զբաղվողներին ձեռնելու: Իսկ հիմա արքային, սովորական իրավադատ կառույց է, երբ ձեռնվողի անկախ հակակոռուպցիոն մարմին՝ որոշ լրագրողություններ կվերցվեն ԱԱԾ-ից, մեղադրվում է նոր կառույցի լրագրողությունների օրացանակը: Վարչապետը նաև նշեց, որ Հայաստանն առանձին հետախույզական ծառայություն մեծ է ունենա՝ սա էլ է մանրամասն մեղադրվելից հարց:

Փաշինյանի երազանքն է հեռանալ լուսանկարից ազատ, անկախ ընտրություններով. «Դա իմ փոխադարձությունները կհամարեն, որ Հայաստանում այդպիսի լինի: Գալն ու գնալը ժողովրդի ազատ կամարահայտման միջոցով լինի»:

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆԿԵԼՅԱՆ

Հայկական հեղափոխության լողունները «մերժիր Սերժին»ից մինչև «թողեք աշխատենք»

Ուղիղ մեկ տարի առաջ, մայիսի 8-ին, լուսանկար Նիկոլ Փաշինյանը դարձավ վարչապետ: Կարծում են այստեղ ճիշտ բառն է հենց «դարձավ», այլ ոչ թե ընտրվեց, որովհետեւ խորհրդարանական մեծամասնությունը կատարեց ընտրություն իր կամքին հակառակ, ինչպես իրենք էին ասում՝ համընդհանուր ընտրական ու փոխադարձ ձգնաժամ թույլ չտալու համար եւ զսնվելով շարժման ձեռնարկով:

Նիկոլ Փաշինյանի վարչապետության մեկ տարվա ընթացքում կանոնադրաբար, ցույց տալով դրա լուսանկարն ու միջոցները, սակայն այսօր հիշենք այսպես կոչված թավալ հեղափոխության լողունները եւ դրանց սրանաֆորմացիան: Ուղիղ մեկ տարի առաջ, ինչպես հիշում եմ, ամենաժողովրդական կոչն էր «մերժենք Սերժին», ու այն իր արդյունքում հավաքեց հարյուր հազարավոր մարդկանց:

Հայաստանի բնակչությունը օբյեկտիվորեն հոգնել էր մույն դեմքերից ու մարդկանցից, արդեն շարունակ ցուցնելով նրանց իշխանության դեմ ու նաև ակամաստեղ լինելով նրանցից Երևանի հարսացմանը ու միաժամանակ՝ սովորական փոխադարձությունների կյանքի օրակն: Օգտվելով այս իրավիճակից եւ առաջին հերթին նախկին իշխանությունների անընդհատ վերաբարձվելու ցանկությունից, բնակչության մի հսկայական հասկան հետեւեց Փաշինյանի «մերժենք Սերժին» լողունին ու փողոց դուրս եկավ, իսկ թե արդեն ինչ եղավ հետո, բոլորին է հայտնի:

Սակայն, ժողովրդական դարձած կոչը՝ «մերժենք Սերժին», ցույց տալով, երբ փաստացի սահմանադրական կարգի արդյունքում իշխանության եկած «Իմ փայլը» դաշինքի անդամներն իրենց սկսեցին դրսևորել որդեկ արդարության դեմ կարգավոր: Վերջինների թույլ տված սխալները թե՛ լուսանկարի համակարգի կառավարման արդարեւ, թե՛ հարցազրույցների ժամանակ ասած լուսանկարի սխալները եւ այլն, լրացվածիցները համար դարձան մտադրության, իսկ Երևան դեմքերում՝ ծաղիկ առարկա:

Սակայն, այսպես կոչված հեղափոխության սրանաֆորմացիայի արդյունքում դարձավ դարձավ, որ նոր իշխանությունների կառավարման արդարությանը սկսեց ազդել սովորական փոխադարձությունների վրա, որոնք հույս ունեին, որ իրենց կյանքի օրակն կլավանա, կկարողանան գործ ու քիզնետ անել, կան իրենց մանր ու միջին քիզնետը զարգացնել: Ցույցերը կառավարության շեղումն ու, եթե նախկինում տեղի թին ունենում ամիսը մեկ անգամ, առաջ հետազայում դրանք դարձան Երևան քաղաքական, իսկ երբեմն՝ ամենօրյա:

Թավալ, փաստացի հեղափոխությունից մեկ տարի անց «մերժենք Սերժին» մոռացվել է եւ ավելի ակնույթ է դարձել «թողեք աշխատենք» լողունը, երբ կառավարության շեղումն ու հավաքված արդարեւ արդարեւ քիզնետ ներկայացուցիչները խնդրում էին թույլ տալ իրենց օրինական գործունեությունը իրականացնել: Ի դեպ, հարկածի տակ են հայտնվել, ոչ միայն մանր ու միջին, այլև նաև խոշոր քիզնետի ներկայացուցիչները:

Քաղաքագետները սա կոչում են կառուցախաղ վերաբարձում, երբ իշխանության եկած նոր ուժերը ցանկանում են առաջ մղել իրենց քիզնետ Երևանը: Այս իրավիճակը, այսպես կոչված՝ հին ու նորի բախում է առաջացնում, ինչի արդյունքում տուժում է թե՛ խոշոր եւ թե՛ դրան սղասարկող մանր ու միջին քիզնետի Երևանը:

Այստեղից էլ ամենօրյա ցույցերը կառավարության շեղումն ու «թողեք աշխատենք» լողունը լողուններով: Սա է նաև լուսանկար, որ լուսանկարն սնեսական ցուցիչները, անկախ գործող իշխանությունների հայտարարությունից, անցած տարվա առաջին տասնամյակի համեմատ Երևան ավելի վաճ է ու դա կարող է արունակական դառնալ:

ԼՐԱՏՈՍ

Մասնագետը դասադարձում է «Իմ մարմինն անձնական է» գրքույկը

Օրերս մեծ աղմուկ բարձրացրած գրքույկի մասին կարծիք է հայտնել մասնագետը՝ բժիշկ-սեմսուրգ **Նարինե Ներսիսյանը**: Լրագրողների հետ զրույցում նա դասադարձ է գրի՝ «Հայաստան բերողների» նախաձեռնությունն ու անհիմաստ համարել դա:

«Հայակական միջավայրում սեռական մեղադրանք Երևանում է, մեծ մեծ է լուսանկարներն ու: Իրոք, հոգեւոր է հայ ազգը, իզուր չէ, որ փրսոնությունն առաջինն ընդունած երկիրն է: Այնքան արժեքներ կան, որոնք, եթե լուսանկարներն ու արժեքներ, ամբողջ աշխարհին լավություն արած կլինեն: Մեզ մեծ է վերցնել սեռական մեղադրանքի արժեքները: Ամերիկայում սեռական դասադարձության կրթական ծրագրերն այսօր ամբողջ աշխարհում դասադարձվում են, որովհետեւ այդ ծրագրերով կրթված երիտասարդներն ունեն իրավունքներն ասես՝ առաջանում է: Այսօր գալիս են սեռալրություն այն մոդելին, որը Հայաստանում վաղուց ծնողների կողմից սրվում է երեխաներին: Այսինքն՝ գալիս, հասնում են նրան, ինչը որ մեծ մոռացել ենք: Մենք մեր չենք գնահատում, վերցնում ենք իրենց իրավունքները՝ դա համարելով առաջադեմ: Դա հետադեմ է», ասել է **Նարինե Ներսիսյանը**:

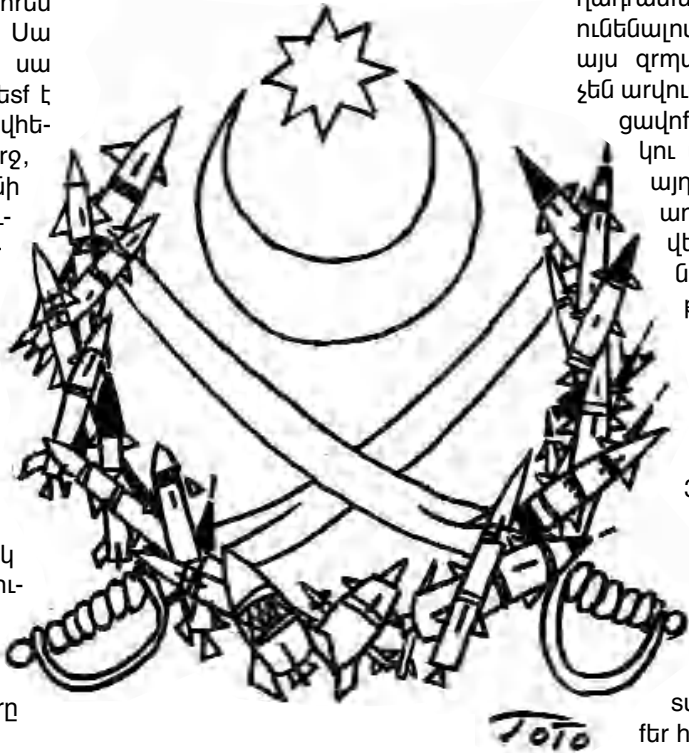
Նիկոլ Փաշինյանը նույնպես անդրադարձել է աղմուկահարույց գրքին

Մայիսի 8-ին, ասուլիսի ժամանակ, Նիկոլ Փաշինյանը լուսանկարներով լրագրողների հարցերին, անդրադարձել է նաև «Իմ մարմինն անձնական է» խնդրահարույց գրքին: Փաշինյանը լրագրողներին հայտնեց, որ ինքն միայն այսօր առավոտյան է հասցրել կարգալ այդ գիրքը եւ այնտեղ ոչ մի արձանագրություն չի տեսնում: **Գ. Գ.**

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱՆ

Բաժնու կրկին գործում է «ամրիյան ձեռագրով»

Մինչ երեսնամյա սարքեր «խաղաղության այլընտրանքներ» ու «երկու ժողովուրդների համակեցության» բանաձևեր են առաջարկվում, Ադրբեջանում լքորեն դասրասվում են դասերազմի: Սա գաղտնի չէ, ոչ էլ՝ բացահայտում, սա դարձ իրականություն է, որի հետ մեծ է հաճվի նստել եւ... դասրասվել: Որովհետեւ թե՛ բանակցային սեղանների շուրջ, թե՛ այլ անբիռններում Ադրբեջանի ռազմադադարական դեկլարությունը յոթ երգ գիտի, յոթն էլ «իր սարած-բային անբողջականության մասին»: Դրանք երգեր են, որոնք հասկալալու «թանձր մուղամի» էին վերածվել 2014 թ. հուլիս-օգոստոս ամսիներին եւ «վերջնական համերգով» աշխարհին ներկայացան 2016 թ. ամրիլ ամսին: Նույն մեղեդիները Բաժնու լսում են նաեւ այսօր: Ըստ էության, երբեք չնորանալով 2016թ. ամրիլը, մեծ է հսակ ֆայլեր ձեռնարկներին թե՛ սղառագիտության ոլորտում, թե՛ դիվանագիտության: Իսկ ի՞նչ են անում: Շրջանցեն դիվանագիտությունը. ի՞նչ կարի կա խոսել մի բանի մասին, որը գործնականում գոյություն չունի:

TOTO

2018թ. Հայաստանում տեղի ունեցած իշխանափոխությունից հետո հայ-ադրբեջանական հարաբերությունների մասին մեր հասարակությունն սկսել է կարծիք փոխել: Մասնավորապես կարծիք կա, որ Փաշինյանը կարողացել է ճնշել Ալիեյին, որի հետեանով էլ սահմանում, համեմատ անցած երեք տասնամյակների, վերջին մեկ տարում ամենախիչ կրակոցներն են եղել: Միջ, որը խախտվեց բոլորովին վերջերս: Միջ, որը 5-րդ արիֆին սկսած հարցազրույցի ժամանակ համառորեն մղորում էր Ալեյին Սիմոնյանը: Այդ միջնակ վայելի շատ ստեղծվել էր մեր իշխանափոխության հետ կապված՝ ադրբեջանական հույսերի շրջանում, քանի որ վերջիններս հույս ունեին, որ «դարաբաղյան

կլանի» մեկուսացումը Արցախը կնվիրի Ադրբեջանին: Թեթի նախորդ համարներում դարբերաբար անդրադարձել են Ադրբեջանի ռազմատեղից հայտարարություններին ու, դրան համադասասխանող, գորավարժությունների անցկացմանն ու զինուժի զինեթնհիկայով համարմանը: Մասնավորապես ամրիլ ամսվա վերջին տասնօրյակում հակառակորդի՝ ՊՆ ենթակայության սակ զսնվող մեղառեսուրները մի քանի անգամ աղաեղեկասվություն սարածեցին՝ իբր Ադրբեջանի ուղղությամբ հայերը, խախտելով հրադադարի ռեթիմը, կրակել են մանկահասակ երեխաների ուղղությամբ, ինչդետ նաեւ վնասել բնակելի սներ: Թեթես մեր ՊՆ-ն հերեց մե-

ղադրանքները, այնուամենայնիվ, նկատի ունենալով անցյալի փորձը, դարձ էր, որ այս գրադարությունները հենց այնդետ չեն արվում: Դրա վառ աղաեղյցը եղան, ցավոք ursh, հայկական զինուժի երկու վիրավոր զինվորները: Ավելին՝ այդ հայտարարություններից հետո ադրբեջանական զինուժն սկսեց վերջին մեկ տարվա համար աննախադեղ սանձարձակություն թույլ տալ սահմանագծի գրեթե ողջ երկայնքով: Օրինակ՝ միայն ամրիլի 21-27-ը, ադրբեջանական զինուժը հայ դիրադադարի ուղղությամբ կրակել է մոտ 3700 սարքեր տամաչափի փամփուռ: Ավելի ուշ իմացանք, որ գնդակովծվել է Բաղանիս-Ալգեդար ճանադարը, գրեթե ուղյ ժամանակահատվածում՝ Մասդիսի ուղղությամբ կրակի սակ էր առնվել հայկական դիրեքտ հաց եղափոխող մեթեան: Կարեւոր է նկատել նաեւ, որ ի տարբերություն նախորդ տարիների, Ադրբեջանի ՊՆ նախարար Ջաֆր Հասանովը 2019թ. գորավարժությունները հրահանգել է իրականացնել այնդիսի ժամերի ու վայրերում, որ դրանք հնարավորինս մոտ լինեն մարական գործողություններին, քանի որ «ադրբեջանական բանակն ամեն տղե կարող է հարձակվել ու «ազատագրել իր հողերը»»: 2019թ. ադրբեջանական բանակի գորավարժություններն աննախադեղ են նաեւ հաճախականությամբ: Տարվա միայն առաջին քառամսյակում արդեն անցկացվել են մեկ տասնյակից ավելի գորավարժություններ: Վերջինը, ինչդետ իմացանք, Թուրքիայի հետ համատեղ ար-

վող «Մուսաֆա Ձեմալ Աթաթուրք-2019» գորավարժությունն է, որի առաջին փուլն արդեն տեղի է ունեցել, երկրորդը՝ կմեկնարկի մայիսի 13ին: Նմանաթղ դասրասություններ Բաժնու տեղի է նաեւ Ամրիլյան դասրազմից մեկ տարի առաջ, այսինքն՝ ձեռագիրը չի փոխվել: Միաժամանակ Ադրբեջանում մեծածավալ քառազույցում է տարվում նաեւ ժողովրդի շրջանում, դեռական օղակներն ամեն օր տեղի ունեցող հասարակության ականջը, նրան դասրասում են դասերազմի: Ցավոք ursh, մույնը չի արվում Հայաստանում: Եվ որքան էլ փորձեն հերեղ սա, փաստը մնում է փաստ: Մեր երկրում դեռ զբաղված են «բռնոցի» խաղալով: Իշխանության որոշ ներկայացուցիչներ, այդդետ էլ չհաղթահարելով աշխարհառաջակ իսլալից գող Մարիո Պյուզոյի «Կնախալը» դեեեկեթ վեղն ու դրա հիման վրա նկարահանված համանուն ֆիլմը, շարունակում են «զիլ տղա» խաղալ: Մեր երկրի մայրադադարում վխտում են թուրք ու ադրբեջանի սիրողները, ավելին՝ նրանք ամենուր քառազում են սիրել ու քառեկամալ, հարազատամալ վերաիշխալների հետ, փորձել հաստության եղեր զսնել ու համատեղ աղրել նրանց հետ. սա քառոց է, որը կարող է դառնալ դեռադներ տալ եւ դեքախաքար մինչ օրս այս քառոցի դեմ ոչ մի դասկան մարմին չի դայրաում: Եւ հսակ չեն կարող ասել՝ կաթուղիկությունը լա՞վ է թե՛ վատ, բայց կարող են հաստատել, որ Հռոմի դադից ավելի կաթուղիկ լինելու ջանքերը շատ վատ երեւոյթներ են: Թեեանին ամեն օր դասրասվում է դասերազմի, մեք խոսում ենք խաղաղության ու զիջումների մասին: Դա սխալ մոտեցում է, որովհետեւ, եթե մեք դասրաս չենք դասերազմի, ա-նիմաս է մտածել խաղաղության մասին, դա քառոց մարդու երազ է, ճիս սեղանների մասին: Եւ մի բան էլ՝ զիջողական տամադրությունները դարեր շարունակ մասնատել են մեր երկիրը: Պատմությունը գրեղ ուսուցիչ է...

Այլասերության հերթական քառոցը

Մայիսի 14-ին համառադա Հարա Ահարոնյանի գվարդիայի որոշ անդաններ, «Բուկունիս» գրախանութ-սրճարանում, կազմակերպել էին «Իմ մարմինն անձնական է», 3-6 տարեկան երեխաներին հասցեագրված, նրանց շրջանում համատեռաճողություն ու անբարոյականություն քառոցը գրույկի շնորհանդեսը: Բարեքախաքար, որոշ մտաիւոց մարկանց միջամտությամբ միջոցառումը տաղալվեց: Միջոցառումը տաղալվեց, բայց գրերն արդեն տղազրված են եւ անվճար քաժանվում են ցանկացողներին, ավելին՝ համացանցում տեղադրված է գրի էլեկտրոնային տարբերակը: Այն, որ գրերը տղազրվել է դրսի ուժերի ֆինանսավորմամբ ու դրա հայաստանյան դասալիանատները՝ Հարա Ահարոնյանն ու իր թափափուկներն են, արդեն տեղի է տալիս՝ չվստատել դրան ու դեմ նեեալ այն, միաժամանակ կոչ անել հասուկ մարմիններին՝ զբաղվել անչառախատերի շրջանում ման քառազույցում ծավալող ՀԿ-ներով ու անհատներով: Ի դեղ, հասուկ մարմինների, կառավարական խողովակների մասին: Արդեն ոչ մեկի համար գաղտնի չէ, որ մեր հասարակությանը ոչ անհայտ Հարա Ահարոնյանը ՁՊ հողաքարձուների խողրղի անդան է, այսինքն՝ անմիջական կաղի մեջ է Հայաստանի բարձրագույն իշխանության հետ: Բայց չէրին է հայտնի, որ վերաիշխալի կողմին, որդետ հեեարան, կանգնած է ՀՀ աշխատանքի եւ սողալական հարցերի նախարար Ջարուի Բաթոյանը: Հենց վերջինս էլ նույն օրը՝ մայիսի չորսին դասադարեղ է գրի շնորհանդեսի ձախողումն ու, գողը տանի, «ձայն սվել» մարդու իրավունքների դասողանին: Ավելին, Ջարուի Բաթոյանն այդ

գիրը ներկայացնում է որդետ միջոց՝ երեխաներին գերե դադեղու սեռական բռնություններից: Եւ հսակ չեն կարող ասել, թե նախարար Բաթոյանն ինչ նկատի ունի բռնություն ասելով, բայց այս գիրն, ինքն իրենով, բռնության դասական օրինակ է: Ջարուիին, թեեա, չգիտի կան չի ցանկացել իմանալ, որ Լինդա Վալվուրդ Ջիւրրիի «Իմ մարմինն անձնական է» գիրը հրատարակվել է 1984թ. Ամերիկայում: Սա դեք է՝ դրդեր մտածելու, որ այն գրված է սվալ ժամանակաշրջանի ամերիկացի երեխաների ու ծողների համար: Արդյո՞ք հիմա կարելի է լուրջ համարել մանադարունակ մի գիր, որը գրվել է մոտ չորս տասնամյակ առաջ: Ավելին, եթե ուշադիր զննենք խնդրի հողեքանական կողմը եւ նկատի ունենանք, որ այն գրվել է հայկական միջավայրի հետ որեւէ աղերս չունեցող ԱՄՆ-ի բնակիչ համար, աղա հանգիստ կարող ենք անեթեթություն համարել այս գրի մասին ասվող բոլոր գովեստի խոսքերը: Քանի որ նմանակող թեման սեր կաղված է ժողովրդի սովորությունների ու հողեքանական մոտեցումների հետ, կարող ենք ողնել, որ գիրն անգամ անհամատեղելի է հայկական միջավայրի հետ: Բայց այս ամենը ոչ միայն հաճվի չի առնվում, այլեւ չի էլ նշվում թե՛ իր կյանքի՝ մոտ չորս տասնամյակների ընթացում գիրը կարողացել է արդարացնել իրեն, աղյո՞ք այն նդատել է սեռական բռնությունների նկազմանը, թե ոչ: Թե՛ Հարա Ահարոնյանը, թե՛ Ջարուիի Բաթոյանը, եւ թե՛ նրանց գաղափարական կադարակիրները դեք է լալ գիտակցելին այս ամենն ու չփորձեն հալի ձվից փիղ սանալ:

Ցավոք ursh նրանք ոչ միայն փորձում են դա անել, այլեւ համակիրներ են զսնում, ցավալի է, բայց այդ համակիրներից շատերն այսօր նսած են երկրի Ազգային ժողովում եւ օզազործելով իրենց դասեռական դիրքն ու հեղինակությունը, շառազործելով իշխանամե տամուլ ու դեռության ենթակայության սակ զսնվող մյուս մեղառեսուրները, շրջանցելով իրենց տրված լիազորությունները, զբաղվում են մանկաղիծ քառազույցամբ, մի բան, որի մասին շատ լալ գիտի նաեւ ինքը՝ երկրի դեկավարը, բայց առայսօր՝ ձայն բարառոյ յանադաի: Երեք տասնամյակ առաջ սկիզբ առած ու վերջին տարիներին, մանավանդ իշխանափոխությունից հետո, սասիկ թափ հավաքած անբարոյականության արաւն այսօր լուրջ անվսանգային խնդիր է դարձել մեր ժողովրդի ու դեռության համար: Բայց, ցավալիորեն, մեր դեքան մարմինները դեռ լուռն են, չեսնելով կան դիտամբ չեսնելով, որ սա գաղափարական Ավարայր է, որն արդեն կործանարար հեղեղ դարձած՝ թալում է մեր դռները, ավելի խորամանկ՝ քան Հազկերեթ, ավելի՝ վայրազ՝ քան Մուռկան Նյուսալվուրսը: 90-ականներին հասարակության երկյուղից մկան բնին հազար թունամ սվող սեռազարներն այսօր խոսում են բոլորից բարձր, սեղ-սեղ հայտնվում դեռության կարեւոր անբիռնների մոտ, դաի սալիս հայկական ազգային ավանդույթներն առավել անուր դաիդանող անհատներին: Մինչեւ ուր...

կգիտակցի իր կատարած անդառնալի սխալներն ու հնարավորինս կեքի դրանք, սխալներ, որոնց մեջ հսկայական տեղ է բռնում հենց մեր ժողովրդի հանդեղ տեղի ունեցող հողեքար ահաբեկչությունը, որի մասնակիցներն օր-օրի շատանում են արեանոսից մինչեւ... Բաղրամյան 19: Այս հեղեղը կանխել իշխանության կարեւորագույն խնդիրներից մեկը դեք է լինի, քանի որ այն, ինչ հիմա կատարվում է մեր երկրում, հակասում է 2018 թ. սկիզբ առած իշխանափոխության նախնական խոսումներին եւ անխնա ծախսում դրա ողջ կաղիսալը: Հ.Գ. Ցավում են, որ այս անախորժ գրույցի ընթացում էլ տրվեց «Բուկունիս» գրախանութի անուրը: Շատ են ցանկացել անդառնալ այդ գրախանութին, բայց միտ, կարծես, ժամանակ չի եղել: Ամիսներ առաջ գրախանութի Արույան 7 հասցեում զսնվող մանաճղուր աշխատակիցներին անձամբ են խնդրել վաճառից հանել լոնդոնաքանակ ադրբեջանցի «դասմաքանների» կողմից տղազրված, ադրբեջանական հակադադառազամեեեայի արգաիի հանդիսացող գիրը, որով ողնում էր արվում, թե անցյալ դարավերջին հայ ազատամարտիկները խողալու բնակավայրում ադրբեջանցիներին ցեղատաղանության են ենթաքելել: Դրանից հետո եւ մի քանի անգամ խնդրել են վաճառից հանել տարատեսակ հակադադառազամեեեայի արգաիի եւ այլն: Հաճվի առնելով, որ մինչ այս բոլոր նկատողությունները դասաճ ուտարության են արժանացել, հույս են հայտնում, որ տեղի ունեցածը անփոքության ու անիրազեկության հետեան է եղել:

ԱՐԾՎԻ ԲԱՆՉԻՆՅԱԼ

Իրան-Երևան

Հայաստանցիներին համար մեզ սահմանակից Իրանը հանրապետություն է, որը տեղադրված է terra incognita (անծանոթ աշխարհ): Աշխարհի հնագույն երկրներից մեկն այցելվելիք առջեւ շարժվելու սիրով է իր անսպասելի հարսությունները՝ բնագիտական, բազմադարյան մասնագիտություն, արվեստ, մշակույթ, կրոններ, խոհանոց: Բազմազանության նման ժամանակակից Իրանը երկրները բազմազան է, սակայն եղած ամենամոտեցիկն էլ մեր հանրությունը ճանաչում է լավագույն դեպքում Երևանի մոտակայքում է Հայաստան այցելող իրանցի զբոսաշրջիկներով...

Արդեն երկու տարի է՝ Երևանի «Կասկադ կենտրոն» կազմակերպությունը տարի մի քանի անգամ կազմակերպում է մասնաճյուղի գնումով ճանաչողական շրջայցեր Իրան: Կազմակերպության հիմնադիր տնօրեն **Գեորգ (ժորժ) Աբրահամյանը**, լինելով ծնունդով Իրանից, ջանք ու եռանդ է խնայում հայրենակիցներին ծանոթացնելու իր ծննդավայրի հետ...

Այդպիսի կազմակերպված ութօրյա շրջայցերում ընդգրկվում էր այցելություն հինգ ֆաղափ և անաղա: Հիմա, երկիր ճանաչելու լավագույն եղանակը ցամաքային ճանապարհով է, եւ այդպիսով ֆանաշուր հոգուց կազմված մեր խումբը հնարավորություն ունեցավ ծանոթանալ Իրանի կենտրոնական շրջաններին: Երևան-Սոմահան երթուղին ժամացում է Երևանից, չնայած ավտոբուսի հարմարավետությանը՝ զբոսաշրջիկները հոգնեցին, սակայն այն, ինչ տեսան ու վայելեցին՝ լիովին փոխհատուցեց ճանապարհի դժվարությունները...

Ո՛րն ասես, ո՛րը թողնես, այնքան բազում են տարբերություններն ու հարցերը: Նախ՝ ֆաղափների մաքրությունը, որ անակնկալ էր բերել համար... Տարբեր մշակութային շերտերը՝ մայրաքաղաքային, մահադեպական, քրիստոնեական, արդիական... Բնության բազմազանությունը՝ ձյունածածկ անառներից ու լեռներից մինչև արեւոտ անաղա... Բնակիչների սիրալիրությունը եւ հյուրանոցաբարությունը... Խոհանոցը, հասկառու անուշեղենները՝ վարդազրի ու շափրանի առատ գործածությամբ...

Մեզ հարազատ Սոմահան-Նոր Ջուղան

Մեր առաջին հանգրվանն էր Իրանի երեւմտյան մայրաքաղաք Սոմահան իր բազում տեսարժան վայրերով՝ իր մեծությամբ աշխարհում երկրորդ Նախաբե Ջահան հրադարակը, բացառիկ հնչակազմությամբ օժտված Ալի Ղափուրի մզմուր, հայ նկարչի վերագրվող շերտ ունեցող վարդազրի շերտերով զարդարված Չեհել Սոթուն դղյակը, ոսկե դարձնում էր Աբրահամյանի մասնակցությունը: Աբրահամյանը, աշխարհի հնագույն եւ անդամուկ մզմուրներից Աբի-ժը, Իմամի ու Շեյխ Լոթֆոլլահի գեղեցիկ մզմուրները, ձեռակերտ մզմուրներով լի շուկան, ճոճվող զույգ միմարներն ու դաս-

մական կամուրջները: Կրկնակի հաճելի է, երբ ողորդվում էր ուղեվարը հայրենակիցը է՝ **Ռիմա Խաչիկյանը**, որն այդ ամենի մասին հմտորեն դասնում է իր ծոռում, ակնաբանական դասընթացներով...

Աշխարհի տարբեր երկրների հայկական օազիսների մեջ ուրույն է Նոր Ջուղան՝ իր սասնակ վանքերով ու ժամանակին հայ հարուստներին դասկանած մեծաներով: Եզակի է Ամենափրկիչ վանքը՝ հայկական, մահադեպական եւ եվրոպական մշակույթների ճաշակավոր համադրությամբ, իսկ վանքի կից թանգարանը հայ հին ու նոր դասնության ու մշակույթի մի գանձարան է, որի յուրաքանչյուր ցուցանմուցը մարդ ցանկություն է ունենում մանրակրկիտ ուսումնասիրել: Ժամանակը սուղ է, հասցնում ենք լինել միայն երկու եկեղեցիներում, որոնց մասին մեզ մեծ խանդավառությամբ դասնում է մեր հայրենակից **Թովման**, որն Ամենափրկիչ մատենադարանադարձի դասնում փոխարինել է Նոր Ջուղայի

թիված է, իսկ Proc-ը ռուսերեն ուրբ բառն է... Իրանահայերը, ինչպես գիտենք, կրել են որոշ չափով ռուսական ազդեցություն, որն արտահայտվել է նրանց բառապաշարում եւ անձնանունների գործածության մեջ...

Ասվածահաճ Յազը

Իրանի գրադասականների (գաբրերի) մասին առաջին անգամ կարդացել էի Ղաֆիում «Բիբի Շարաբանի» սահմանագրուցիչ տեսարաններ ունեցող դասնվածում (սարափի ժամրի առաջին գործը հայ գրականության մեջ): Այդ դասնությունը Ղաֆիում գրել էր՝ լսած լինելով իր բարեկամի դասնածը Յազըի գրադասականների ու Թեհրանից ոչ հեռու գտնվող նրանց գերեզմանատան մասին՝ նշելով. «Սուրբ ֆաղափ կոչում են գաբրերը Եզը ֆաղափը, որ կոչում են Եզը-խասթ, այսինքն՝ ասվածական կամ ասվածահաճ»...

Ահա այս ասվածահաճ ֆաղափ եղավ մեր հաջորդ հանգրվանը: Ճանապարհն անցնում

իմ կեր դարձնելու այդ սովորությունն արգելվել է միայն անցած դարի կեսին, եւ այսօր գրադասականներն իրենց հանգուցյալներին ուղղահայաց կանգնեցնում են փոստում...

Ու թեւէ Էջմիածնի Մայր տաճարի խորանի սակ տեսել էին հանգած կրակարան, բոլորովին այլ տղայություն եւ ստանում մեներով գործող ասուրացի եւ տեսնելով արդեն ֆանի՝ դար անցեց դաժնիկ գրադասական սրբազան կրակը: Այլեւ չասած, որ տեսնում եւ իսկական մոգի՝ ասես անսկի բարձրադասականներից վար իջած կերպարանով...

Ջրադասական վայրերի ցնցող տղայությունը չի սսվելու Յազըի մյուս տեսարան վայրերը՝ փիրուզագույնով հուրհուր կենտրոնական մզմուրը, Ամիր Չախմախ հրադարակը, մերին ու արտաքին գեղեցիկ հարդարաններով աչքի ընկնող Լարիների դարձը, ջրի թանգարանը, որն իրազեկում է անաղաային վայրերում ջրի կորզման ու դադարանման մասին... Մեկ այլ գերազույց հաճույք էր այցելությունը

ավազաբլուրների մոտ ու դրանց վրա վերավար արեցինք, հիացանք ավազին ֆանու գծած նախաբեով եւ իր տոնակների հազիվ նկատելի հեթոթ թողնող բլուրակով, չորացած սափառակներից կրակ արեցինք, նախաբեով եւ ես դարձանք մեր կեցավայրը: Այստեղ գործում է մի ուղեսարուծարան (ոչ այնքան մսի, որքան զբոսաշրջիկների կողմից հեծնվելու համար) եւ ջայլամարուծարան: Վերջիններին բուծում են մսի եւ հավկիթի, ավելի ճիշտ՝ ջայլամկիթի համար: Այդպիսի 20-ն է, Հայաստանում Սուրբ Չափակն են նշում: Տեղումստեղը հորինում են կասակերգական ֆիլմի տեսարան՝ Չափակն անաղաային հայտնված հայերը ստիպված են ջայլամի հսկա ձվերը մերկելու հսկա վրձիններով ու երկու ձեռքով գրկած՝ հավկթախաղ խաղալ...

Չեռու բնակավայրերից՝ անաղաային Իրանում միակ վայրն է, որտեղ կանախ կարող են եւ մնալ առանց գլխաբերի... Երկույս բոլորովին ենք խարույկի շուրջ՝ երգելով ու զրուցելով, իսկ

Իրանը՝ անծանոթ եւ անաղա

դասնության եւ մշակույթի լավագույն գիտակ, երախտաբան լուսահոգի բանասեր **Լեւոն Մինասյանին**...

Ջուղահայ համայնքը եւս բավական նորացել է, հայերի թիվը մոտ երկու հազար է: Ավելի եվրոպական ոճի որոշ փողոցներ հուշում են դրանց հայկական լինելը, ինչը հաստատվում է «Արեւիկ», «Սասուն», «Ախթամար» եւ այլ հայկական, սակայն լաթնասար ցուցանակներով...

Անակնկալ չէր Ջուղայում տեսնել հոգեւոր, մշակութային գործիչ, հրատարակիչ Խաչատուր Կեսարացու արձանը՝ որդես Պարսկաստանում տղադրական գործի ռաիվիայի (1638-ին): Սակայն մեծ անակնկալ էր մի փոքրիկ հրադարակում տեսնել մի ֆանի տարի առաջ մեզ լրան կինովավերագրող եւ կինոգեո Ջավեն Ղուկասյանի կիսանդրին, որին երկու անգամ հանդիպել էի Երևանում: Ծնունդով ջուղայեցի էր Ջավենը, նկարահանել էր Իրանի եւ մասնավորապես՝ Նոր Ջուղայի հայությանը նվիրված փաստագրական ֆիլմեր, նաեւ գրել էր դասեր եւ կինոգիտական աշխատություններ, այդ թվում՝ մեծագրություններ իրանական կինոյի մեծանուն գործիչներ Աբրահամ Զիմիայի մասին: «Սոմահանի կինոյի ինֆույնությունը» համարված Ջավեն Ղուկասյանի կիսանդրին ֆաղափ իշխանությունների կողմից դրվել է անցած տարվա սեպտեմբերին: Իրանի իշխանությունները գնահատել գիտեն իրենց արժեքները՝ մարդկային թե նյութական, փույթ չէ՝ որեւէ փորձաքանություն դասկանող, թե ոչ...

Անգամ մի գավաթ թեյ խմելով կամ ճաշելով տեղի էր ունենում տեղական խիստ ազգային ոճավորումով միջավայրում... Ջուղայի մի շերտ սրճարանում, հայրենասիրությունից մղված՝ դասնվածի անուշեղենի ցանկում տեսած «Armenian Proc»-ը, սակայն դարձվեց, որ եղածը սովորական եվրոպական

ֆաղափի հին թաղամասերը, մեղիկ փողոցներով ֆայելը (որոնցից թերեւս ամենամեղը կոչվում էր «խառվածների ու հաւստիկների փողոց», որտեղ հաւստեցնելու նախապայման դիտարկում էին անաղա միմայնցից մեղացածներին): Ամենից հետաքրքրականն այն էր, որ հին թաղամասում կարող եւս ֆայել նաեւ տեսնելու: Փողոցներում դրված են լայն թախտեր՝ մութաֆաներով, որտեղից հոգնած անցորդը կարողանա վրան հանգչել... Իսկ սրճարանի վերածված հին տներից մեկում՝ մերում կամ բակում, մի բաժակ զովացուցիչ խմելով կամ տեղական համեմուններով դադարակալ ուտելով հայաստանցիներին մեջ վայրկենադես մույն ափսոսամբն առաջացրեց, որ մեր գովական հին ֆաղափում չունեն մեծ մի անկյուն, որտեղ կարելի լինէր վայելել հին Երևանի շուկան: Պատճառը. այս մի անգամ հաստատ օտարները չեն...

Չեռանում ենք Յազըից՝ սիրտներս այնտեղ թողած. դասահական չէ, որ վերադարձից հետո մեր խմբի ֆեյսբուքյան էջն անվանվեց «Յազըի սիրահարներ»...

Անաղա ռոմանտիկ

Ավտոբուսն ու գիշերին մեզ հասցրեց Մարանջաբ անաղա: Անաղասային կեցավայրում դայմանները զիջում են մինչեւ հիմա մեր մնացած օթեւաններին, սակայն հանուն այս տարախարհիկության երկու գիշեր կարելի է դիմանալ: Քնում ենք հազիվ երկու ժամ՝ վեր կենալով ժամը 5.30-ին, որտեղից մեկնելով հասնելով անաղասի խորքը եւ դիմավորենք արեւածագը: Իհարկե, անաղասային լուսաբացը չես համեմատի ծովափնային հետ, սակայն միեւնույն է, արեւակն արդարի ծնունդը միտ էլ առեղծվածային մի բան է թվում...

Ճանապարհին տեսնել անաղասի ազատ բնակիչ ուղեւոր, ձմարաբե իրեցնող աղուներ եւ աղի լճակներ, կանգ առանք

կրակի մեջ եփվում են նրբաթիթեղի մեջ փաթեթված կարտոֆիլներ... Միօրինակ, միազույն, միադարձ անաղասում էլ կարելի է ռոմանտիկ լինել...

Անուշեղեն

Մի տար-տարանից տարի առաջ Նուսթաբադ (Անուսթաբադ) փոքրիկ բնակավայրի մի բնակիչ ստորագրեց աշխատանքներ կատարելու ֆանսարաններ, որն այսօր բաց է այցելուների առջեւ եւ գտնվում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հսկողության ներքո: Մինչեւ այդ լաթրինթոս մեները հայտնվեցին ջրի հսկայական դաժնեւան, որի հիմանալի հնչակազմությունը ստիպեց մեզ երգել կասարել, եւ հնօրյա դասերն արձագանքեցին հայրենով: Այնուհետեւ մուտ գործեցին մի ֆանի հարկ զբաղեցնող ստրերկրյա բավիղները, որոնք թեւէ լուսավորված էին, սակայն կլանուստրոֆոբիա ունեցողները նախընտրեցին շուկա դուրս գալ (բոլորին հաճելի չի կարող լինել մրջնանոցում ֆեզ մրջյուն երեւակայելը): Իսկ դրանում տեսնել, իհարկե, որ վերադարձից հետո մեր խմբի ֆեյսբուքյան էջն անվանվեց «Յազըի սիրահարներ»...

Չգիտենք, տոնի՞ դասնառով, զբոսաշրջիկների սակավության, թե՛ մեկ այլ դասնառող նուսթաբադցիները մեր հանդեպ չափազանց անուշ են: Հայաստանցիներին հետ հասուկ հանդիման է գալիս Նուսթաբադի ֆաղափազուլիքը: Մի լուսանկարիչ զրուցելով ֆայլում է մեզ հետ եւ ավտոբուս մեներով՝ ճանապարհ դնում մեզ ու հարկ համարում հայտարարել, որ իրեն համարում է Կյուրուսի Եռալիզն ու նրա արժեքավորակարգի կողմը... 7

ԱՐՄԵՆ ԱՆՈՅԱՆ

Պատճառաբան գնդապետ

Երկար տարիներ դառնալով եմ Հայրենիքի եւ նրա օրենքները: Դեռ հանկարծ հասկացա, որ ո՛չ Հայրենիք, ո՛չ էլ նրա օրենքներն ինձ չեն դառնալով...

Հարցն այն է, որ ընդունվում եմ իմ վարի կողմերը, որի կենտրոնում մարդն էր, ինքնակենտրոն, որի կենտրոնում մարդն էր...

Մասնագիտական ուղիս ստանալու էր ինձ մի քանի տարի անց, որից հետո ես հասկացա, որ ինձ հարկավոր էր ինքնակենտրոնություն...

Սակայն ես ներգրավվեցի ինձ Հայրենիքի, այն լավն է թե վատը՝ ինձ է, եւ եթե ինձ հարկավոր էր, ես նույն լավն էր Հայրենիքի համար...

Մի փոքր ավելացնենք հանդուրժողականությունը եւ հարգանքը մարդկանց եւ նրանց անցած ճանապարհի նկատմամբ

Շատ հեշտ է թվել մարդու հոգու մեջ, նրա անցյալի վրա, նախնական, երբ այդ անցյալի մասին ոչինչ չգիտես...

Ես շատ բան չգիտեմ ՊԵԿ-ի ներքին անցումների մասին: Իհարկե, այն արտաքին համակարգ է, եւ կարծում եմ՝ հիմա էլ շատ բան չի փոխվել...

Մեր լավագույն ուղեկցողը սովորաբար էր, աշխատանքի մեջ օրն օրն, փորձում էինք օղորտացնել հետախուզական լուսաբանում...

199... թվականին Ջեյմս Գոթարդի մեկուսի մեջ գլխավոր հակառակորդի դեմ ակտիվ գործողություններ անցկացնելու համար: Թիրախ երկիր հակահետախուզության հաջողված դուրս գալ...

Իսկ այժմ կենդանի մնալու էր կուրսը, որը ես գրել եմ Ջեյմս Գոթարդի մասին: Իսկ այժմ կենդանի մնալու էր կուրսը...

Առաջին դրվագ՝ Նամակ կալանավայրից Իրադարձություններից մի փոքր անց...

Բարեւ, մայր իմ Արդեն բավական երկար ժամանակ է, որ ես բացակայում եմ սանից եւ գիտակցում եմ...

Մամ ջան, մի՛ նեղվիր: Դու գիտես, ես այլ կերպ չեմ կարող աղոթել: Երբեք է, ընդունում եմ, որ իմ ընտանիքը շատ լավ է...

Դու երբ լավ մայր, հետեւի՛ր առողջությանը, ընդունիր հաբերդ եւ լսիր Նորային: Դու ուժեղ ես, կհաղթահարես բոլոր դժվարությունները...

Առողջությունդ դառնալու է, որ ճանաչես եւ խնամես: Գիտեմ, դժվար է նրանց հետ, բայց եթե դու նրանց չհետեւես...

Մամ ջան, կարո՞ղ եմ եղբ, Նորային, երբեք մտածելու, մոռալու, բոլորիս շատ բարեւ: Տանը երեւի ցուրտ է, էլեկտրականությունը կտրուկ եմ շուտ-շուտ: Դու էլ մաշկ չես ծարու, ես նույնիսկ չգիտեմ...

Իմ մասին կասե՛մ, որ լավ եմ, դիմադրում եմ, ինձ աստեղ չեն կոտրել, ես չեմ գրի այն, ինչ ինձ հարկավոր էր, չեմ մասնի մարդկանց, որոնց անցած ճանապարհն ինձ համար ամեն ինչից թանկ է: Ես գիտեմ, որ հիմա մեր հիմնականում իմ մասին նույնիսկ մոռացած կլինեն, բայց առանձին գործընկերներս հասցանք չեն մոռացել, եւ վստահ եմ, որ ձեռքերից եկածը կանեն, որ մեզ դուրս հանեն այստեղից: Ես հավատում եմ դրան, եթե իմ մասին կարծանք կեղծ լուրեր եւ հեղուրանքներ, չհավատա՛ս: Ես ազնվորեն եմ կասարել իմ հայրենասիրական դարձը, ես զինվոր եմ եւ կռվել եմ մեր երկրի թեմանու դեմ:

Այսօր: Համբուրում եմ, գրկում եմ բոլորիդ, մի՛ նեղվիր եւ հիշե՛, որ հոգով եւ սրտով ես միշտ ձեզ հետ եմ:

Իրադարձություններից մի փոքր անց...

Երկրորդ դրվագ՝ Մի հասկանալի աշխատանքային առանձնահատկություն կայացած գրույցից

Ջիվան Հովակիմյանը, ըստ գիտնական կարգի, թակեց գնդապետի առանձնահատկությունը, որից թույլտվություն խնդրեց եւ ներս մտավ:

- Ջիվան, ներս արի, ինչպես միշտ, ուրախ եմ եղբ ու առողջ սենյակում համար,- այս խոսքերով հետախուզության մեջը՝ Բասենցյանը, մոտեցավ Հովակիմյանին եւ ջերմ ձեռքերով նստեցրեց նրան բազմոցին՝ առաջարկելով ոչ դառնական տեսք:

- Ջիվան, սիրելիս, սանը փչեց եւ լինում, վերջերս գանգեցի ձեր տուն՝ մորդ եւ կնոջը, որից խոսքերում իմանալու, երկուսն էլ խիստ դժգոհ էին քո աշխատանքային ռեժիմից: Տղաներդ մեծացել են, անկախավարելի եւ դարձել, իսկ դու չես հսկում:

- Հուսով եմ՝ Դուք հասկացրիք մորս ու Նասաբային, որ ես հաճույքի համար չեմ ճանաչում:

- Հասկացրի, հարգելիս, հասկացրի, միայն թե իմ բացատրությունները նրանց փչեց մի փոքր: Կասակը մի կողմ, ժամանակը չէ՞ եղբ փոխենք, այստեղ՝ ներսում էլ շատ աշխատանք կա, ինձ սեղանակալ էր մեզ, որին ես կուզեմայի ամբողջովին վստահել, չէ՞ որ ես էլ փոքր չեմ, սիրս հիվանդ է, ինձ փոխարինողին դառնալու ժամանակն է, հետո դու արդեն «դրոն» աշխատելու բավականաչափ փորձ ունես, ժամանակն է այդ փորձը փոխանցել մոր սերնդին:

- Համաձայն եմ, Բաբկեն Բաղդասարի, ինձ նույնպես տունը ձգում է, առանձնահատկություններս հետախուզող, ընկերներս, միայն թե ոչ հիմա, երբ մոր գործակալը սկսել է ակտիվորեն աշխատել...

Ես որոշեցի զրոյան չեմ, ես դասավոր չեմ, ոչ էլ դասադասում: Բայց իմ աշխատանքում համարվել եմ որոշեցի, որանք աշխատողը բազմաթիվ փաստեր եւ վկայներ կան: Նույնը կարող եմ ասել նաեւ իմ նախկին շատ գործընկերների, այդ թվում Ջեյմս Գոթարդի մասին, որոնք արժանավայել հեռացան համակարգից:

Արդե՞ք անում նույնպես երբեք հեռացնում են համակարգից, օրինակ Ռամիլ Սաֆարովը, որը գլխաւոր ինձ հայ տղային, բայց, չգիտեմ ինչու, սխալմամբ թե դասահամար, վերջինս դարձավ ազգի հերոս...

Իրանը՝ անձանոթ եւ անստալ

6 Բաւանյան օազիսում

Նուրբարից հետո Եւրոպայում եմ մոտակա Զաւանը՝ հիմնականում մի փոքր: Այստեղ էլ դիտարժան շատ բան կա՝ Ֆին այգին իր դասական բաղնիքով, հին սենյակ, Ադա Բոգորգ մզկիթը, շուկան... Ֆին այգին մի զովասուն օազիս է՝ խոխոզացող ջրերով եւ հսկա ծառերով: Մեր խմբի գեղեցկուհիներն աչքի են ընկնում, եւ ահա մի արաբուհի նրանց հետ գրույց է բռնվում՝ ասելով, որ սեղաններին դասաւսուցում է Հայաստան ճանապարհորդել... Այս նույն այգում նաեւ իսլամական զբոսաշրջիկների խմբից մի աղջիկ, մեզ հետ լսելով Լուսինե անունը, անմիջապէս մոտենում հարցնում է՝ «հայ՞ եմ» եւ հարյուր տարեկան ծանոթի մէջ սկսում խոսել՝ դասնելով, որ աշխատել

է Երեւանում, եղել Գյումրիում եւ Ալավերդիում: Անգամ ընդհանուր ծանոթներ եմ գտնում Միլանում եւ Գյումրիում...

Շիաների սրբուհու փառանք

Մեր վերջին հանգրվանն է «Իրանի Վասիկան» Ղոմ փառաբան: Թեեւ բավականաչափ մզկիթներ տեսնում մեկը մյուսից գեղեցիկ, սակայն շիա մահմեդականների երկրորդ մեծ սրբավայրը հանդիսացող Ֆաթիմա Մասունեի դամբարանն իր ճիշտությամբ վեր էր արձանագրում: Պարսիկ սիրակալները շիաների յոթերորդ իմամի սրբադասված դստեր հանգստարանի վրա եւ շուրջը կառուցել են բնակարան կառույցներ, 240 կիլոգրամ ոսկի է ծախսվել մզկիթի գմբեթի եւ մի ժափ վրա, իսկ մեկ այլ ժափ շուրջում է ամփով հայելիներով... Խիստ կրոնական այս վայրում զբոսաշրջիկները հազվագյուտ են, այնպես որ անցողիկներն ու

բարանն իր ճիշտությամբ վեր էր արձանագրում: Պարսիկ սիրակալները շիաների յոթերորդ իմամի սրբադասված դստեր հանգստարանի վրա եւ շուրջը կառուցել են բնակարան կառույցներ, 240 կիլոգրամ ոսկի է ծախսվել մզկիթի գմբեթի եւ մի ժափ վրա, իսկ մեկ այլ ժափ շուրջում է ամփով հայելիներով... Խիստ կրոնական այս վայրում զբոսաշրջիկները հազվագյուտ են, այնպես որ անցողիկներն ու

ժիւղերով ուսումնասիրում են աչքի զարնող զբոսաշրջիկներին, ոմամք մոտենում են եւ գրույցի բռնվում: Մի մուլա երկր-բարակ գրուցեց հետո կոտրված անգլերենով եւ բարի գալուս մարտե՞լ ասելով, որ այլ հավատքի կրողներին նույնպես ողջունում են այդ վայրում...

Ալիսու, որ չհաջողվեց համոզել իրանց գործարար դարձնել Մոհամմեդ, որը հոգացել էր Ղոմում մեր հյուրընկալությունը: Իրանի «Հայփին» անձեռնոցիկ արտադրող խոշոր ընկերության սեփականատեր վերջերս Արարաթի մարզի Մրգանուց գյուղում գնել է 15 հեկտար ոչ միտանի հողատարած եւ իր առաջին ներդրումն է կատարել Հայաստանում՝ հիմնելով սարքեր սնկարաններ: Նա նախապես ունի նաեւ կառուցել մզկի չորանոց, արտադրել չիր եւ արահանել սարքեր երկրներ:

Պարոն Մոհամմեդ գնած հողատարածում այժմ աշխատում է 15 մարդ, հետագայում այդ թիվն, անուշուք, ավելանալու է...

Չիաների սրբուհու փառանք

Մեկ Եւրոպայից ավելի է, ինչ վերադարձել ենք Իրանից, սակայն ստացած տղապարտությունն ու ոգեւորությունը չեն խամրում ոչ միայն ինձ մոտ...

Հրաշալի է, որ Երեւանում գործում է «Կասկադ կենտրոնի» մէջ մի կազմակերպություն, եւ որին շուրջ ու հոգի է տալիս մշտնադարձ ժողովրդական, որն իր խոսքն ու գրույցով, կասկաներով ու խաղերով, հայերեն ու դարձակերտ երգերով Հայաստան-Իրան երկարատեւ ուղեւորությունը դարձնում է թեթեւ, ուրախ, անմոռանալի... այն ասիական, որ վերադարձից անմիջապէս հետո իսկ սկսում եւ մտնալ հաջող ուղեւորությանը մասին...

ԱՐԱՄ ՄԱՅԱՐՅԱՆ

Քաղաքական վերլուծաբան

Կենսոճանկյան Ասիայում խոչընդոտող մեթոդները՝ Ղազախստանը, դասադասվում է նախագահի արժանատի ընտրությանը:

Պատճառն է չափանիշներով երիտասարդ երեսնամյա ժողովրդական շարժումը... Լյու սարվա մարտին Ղազախստանի առաջին նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը թողեց իր դասընթացը անկախ հանրապետությունը մոտ երեսուն տարի կառավարելուց հետո: Ընդ որում, ժողովրդական ղեկավարի լիազորությունները վայր դրեց կամավոր, չափազանց իր նախագահության ավարտի ժամկետին: Հիշեցնենք, որ նա վեր-

այնդեհ, որ դա անհրաժեշտ է ձեռնարկել ոչ միայն ժողովրդական ձեռնարկող ազգին՝ ղազախներին, այլև բոլոր մյուս ազգերին, որոնք բնակվում են այդ երկրում:

Նուրսուլթան Նազարբաևը կառուցեց ամուր, արդյունավետ իշխանության ուղղահայաց, որը օգնեց Ղազախստանի ժողովրդին հաջողությամբ խուսափելու սենսացիայի և ֆալսեթի փոթորիկներից: Եվ, առաջին հերթին, շնորհիվ սոցիալ-սենսացիայի կայունության, երկրորդ՝ իր բնական հարստությունների շնորհիվ, Ղազախստանը ներգրավեց այնպիսի ծավալի ներդրումներ, որոնք ի վիճակի էին ներգրավելու Կենսոճանկյան Ասիայի մյուս ժողովրդները՝ բոլորը միասին:

Համադրություններ են առջև գերհավակնոտ խնդիր դրեց՝ մտնել աշխարհի երեսուն զարգացած երկրների շարք և արագացված ծեղկման ձեռնարկ:

ղաֆալանության կայունությունը:

Որոշուցի սահման բնակչության աջակցությունը և անհրաժեշտ ժողովրդական ղեկին իր գտնվելու լեգիտիմությունը, Տոկատեղ, կրկին, հիմնվելով սահմանադրության վրա, հասուկ ուղեծրով հայտարարեց երկրի նախագահի արժանատի ընտրություններ անցկացնելու մասին այս սարվա հունիսի 9-ին: Իր ուղեծրում ժողովրդական մոր ղեկավարը երաժշտվորեց, որ «ընտրություններն անցնելու են բաց և ազնիվ»: Այսու Ղազախստանում գնում է նախագահի թեկնածուների առաջարկման աշխարհային գործընթաց: Համաձայն օրենսդրության, դա համար հասկացված ժամանակում իրենց թեկնածություններն առաջարկել են 8 մարդ, ովքեր ներկայացնում են շարքեր ֆալսեթաբան կուսակցություններ և ԵԱՀԿ-ում, այդ թվում՝ ներկա իշխանությանն ընդդիմադիր: Բոլոր թեկ-

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Ծեծե՛ք դուռը, ոչ թե երեխային

Իսկ 3 արեկան երեխան կարող է, չգիտեմ, ասեմք Ջիզուսին Ֆրոյդ կամ էլ, օրինակ Թոմասյանի «Մարոն», որին, ինչպես հիշում եմ, նշանակեցին, չորսն Սարոյին սվեցին, որն էլ անչափապես իր կնոջը կոնֆես էր բերում, ինչպես ինչո՞ւ... Իմ խորին համոզմամբ՝ 3 արեկան երեխան չի կարող, և ուրեմն՝ 3 արեկան երեխայի համար գիրք չի կարող լինել, կարող է լինել գիրք՝ 3 արեկան երեխայի ծնողի համար:

Բայց ինձ ոչ այնքան մեծ աղմուկ համած ու իբր 3-6 արեկան երեխաների համար նախատեսված «Իմ մարմինն անձնական է» գիրքը, այլ ուրիշ բան է հետաքրքիր: Կարծումս կարող եմ հայտնաբերել, եթե չլինեք սեփական ձեռքով ստեղծող լինի, միտնում եմ, նույնիսկ լավ հրեաներ ու գրեթե ամբողջ Վասիկանը չեն հավաստում կույս Մարիամի հղիության՝ Աստվածածնությանը: Եւ ուրեմն՝ սեփական ձեռքով, եթե անկեղծ լինեմ, ֆիննի, հույնի, մալայալագու, մոնղոլի և նույնիսկ թուրքի գեղի հիմքն է: Զկա սեփ, չկա գեղ: Հետևաբար՝ ես կարծում եմ, որ հայրը գեղի համար դուրս սվողները սեփական սիրող-հարգող մարդիկ են, իսկ սեփը, եթե չեմ ուզում վերածվի մարմնավաճառության (անկախ սեռից), ուրեմն դաստիարակություն է: Այստեղ արդեն խնդիրներ կան: Օրինակ է՛ր սկսել, կամ սկսել արդյոք: Մի՞թե ավելի ճիշտ չէ թողնել երեխային, որ փողոցում իմանա այդ մասին, ինչպես մեր դասերն են իմացել, որոնք, ի դեմք, կանաչ, վիթխարի ընկուզենու թափ մեզ մաղթեցին, որ ամբողջ, բայց ոչ իրենց դուրս ամբողջ:

Անկեղծ ասած՝ երեխաներ ու սեփ թեմայով ամեն խոսակցության ժամանակ հիշում եմ մի հին անեկոթոս, երբ լողափում հանդիպում են 5 արեկան ռուս աղջիկ երեխան և նույն արիֆի հայ տղա երեխան: Դե՛ ֆանի որ երեխաներ են լինում, ծնողներն նրանց մոտենել են լողափում դահուկ: Աղջիկը ուշադիր նայում է տղային ու հանկարծ ասում.

«Գիտե՛ս, ես չգիտեմ, որ հայերն ու ռուսները այսօր շարքեր են իրարից...»

Տարբեր կարծիքներ կան, թե ինչ է մեծ անել, ու դա հրաշալի է: Մարդ կա՛ վասու է, որ սեփական երեխայի հետ մեծ է խոսի այդ մասին, նույնիսկ կան մարդիկ, որոնք գիտեն, թե ինչ է մեծ ասել: Մարդ կա, որը համոզված է՝ երեխայի մանկությունը մեծ է մոլորել, ու նա այդ մասին կհիմանա, երբ կհիմանա: Մարդ էլ կա, որ գիրք է գրում կամ թարգմանում այս ամենի մասին, բացառելով երեխաների ծնողներին, թե ինչ է մեծ ասել կամ անել սեփական երեխային՝ նրա մարմնի տարբեր մասերի վերաբերյալ, ու կներեմ, բայց սա էլ հրաշալի է: Զե՛ք հավանում գիրքը, լավ լավ, կարդացե՛ք ու այդ մասին ոչինչ մի դասե՛ք ձեր երեխային, հիշեցնե՛ք, որ նա կարող է չգիտի: Հավանում եմ գիրքը՝ լավ լավ, կարդացե՛ք ու խոսե՛ք ձեր երեխայի հետ: Մի՛ն է խնդիրը, այն, որ նման գիրք կա՞, է, ի՞նչ անենք, արգելե՛նք: Տարբերակ է, բայց մեծ հոգիով, թե ինչ է լինում այն ամենի հետ, ինչն արգելվում է... Օրինակ, երբ ես ու ֆույրս փոքր էինք, մայրս կոնֆեսներ էր դասում մեզանից: Երբեք ավելի համոզող կոնֆեսներ չեն կերել: Ի դեմք, ֆրոյդ սեփական մեծություն՝ ես ծեծում մի դուռը, նա էլ նույնը էր անում՝ իմ սեփական մեծություն: Հիմա, իմ 5 արեկան աղջկա մոտ ես մտնում եմ առանց դուռը ծեծելու, բայց դա ոչ թե որովհետեւ նա 5 արեկան է, այլ ֆանի որ նա դեռ իր սեփական սեփական չունի և ֆուն է մեր սեփականում, որը սարսափելի վատ է:

Ի վերջո գիրք կարելի է կարդալ ու հավանել կամ ոչ, բայց չի կարելի արգելել այն, կամ չունի ինչի մասին է:

Եւ ամենակարևորը՝ ոչ թե մեծ է վատ զգալ, որ երեխան դաստիարակված է ծեծել իր սեփական դուռը, մոր մեծել ներս, այլ մեծ է այնպիսի անել, որ երեխան միտք բացի իր սեփական դուռը ձեր առջև:

...Ու մի ծխե՛ք՝ ոչ հետո, ոչ առաջ, ոչ էլ մարմնավաճառ ընթացում:

Քաղաքացիության կողմից Կենսոճանկյան Ասիայում

ջին անգամ ընտրվել էր 2015թ., սահմանված ընտրողների փվեների 98%-ը: Այսօր, նա խախտեց Կենսոճանկյան Ասիայի եսխորհրդային երկրներում կայացած ավանդույթը, երբ իշխանությունը երբեք կամավոր չի հանձնվել գործող նախագահի կողմից...

Նազարբաևն իրենից հետո լավ ժառանգություն է թողել: Երկրի, որտեղ բնակվում են ավելի քան հարյուր ազգերի և ազգությունների ներկայացուցիչներ, գլխավոր արժանիքն են համարվում խաղաղությունը և ազգամիջյան համեմատությունը: Եվ դա զարմանալի չէ: Խորհրդային Միության փլուզումից հետո կենսոճանկյան երկրներից յուրաքանչյուրում բռնկվում էին զինված էթնիկ հակամարտություններ և միայն Ղազախստանին հաջողվեց խույս տալ այդ ճակատագրից:

Կայունության դաշտում թույլ սվեց նախքան և այլ բնական հարստությունների սիրող հանրապետությանը կարճ ժամանակի ընթացքում կայունացնել, իսկ հետագայում նաեւ էադես վեր բարձրացնել սենսությունը, որն անցած դարի 90-ական թթ. գործնականում փլուզվելու մեջ էր: Հարեան երկրների օրինակը, որտեղ արյունոտ բախումները ժամանակ առ ժամանակ հանգեցնում էին նախագահների և կառավարությունների փոփոխությանը, ֆառսի և սենսացիայի անկմանը, լավագույն դաս տղան Ղազախստանի համար: Հենց այն ժամանակ էլ երկրի առաջին նախագահ Ն.Նազարբաևը ձեռնարկեց իր հայտնի կանոնը. «սկսելով՝ սենսություն, այնուհետեւ՝ ֆալսեթաբանություն»:

Գաղտնիք չէ, որ Նազարբաևի կառավարման մեթոդները Արեւմուտքում հաճախ են ենթարկվել ֆունդամենտալ: Որոշ ֆալսեթաբան գործիչներ նրան մեղադրում էին հարկադրանքի հակումներում, ժողովրդավարական հաստատությունների թերզարգացածության մեջ, ասելով, որ նախագահի լիազորությունները չափազանց մեծ են... սակայն ժամանակը ցույց սվեց ընտրված ուղու հիմնավորված և ճշմարիտ լինելը: Ղազախստանն այսօր եսխորհրդային հազվագյուտ երկրներից է, որոնք կարողացել են իրենց ֆալսեթաբանությունը ղնել ամուր, հուսալի ռելսերի վրա: Եվ Նազարբաևը, որդես իր ժողովրդի ծոցից ելած հարազատ զավակ, գիտե՛ր և գործում էր

մուկ եղավ դա իրագործմանը, հասնելով լավ նշանակալից հաջողությունների:

Եվ այդ բեկումնային դաշտին ժողովրդական առաջին նախագահը կամավոր վայր դրեց իր լիազորությունները... Ինչպե՞ս: Ինչո՞ւ՞ կհարցնեն լուսերը:

Նազարբաևի այդ ֆայլն, անվիճելիորեն, հասարակությունն ընդունեց արժանապատիվ զգուցավորությամբ: Հասկանալի էր, որ զգաց իրեն բնակչության այն մասը, որը չէր դասկանում սիստեմային ազգին՝ ղազախներին: «Ի՞նչ կլինի մեզ հետ», «Ի՞նչ փոփոխություններ են մեզ ստանում»: Այս կարգի հարցեր էին դարձել հիմնական թեման սոցիալական ցանցերում: Լարվածության մթնոլորտը Նազարբաևի հեռանալուց հետո առաջին օրերին թեւածում էր բառացիորեն մարդկանց կյանքի բոլոր ոլորտներում: Սակայն բավականին արագ իշխանությունները որոշեցին իրենց գործողությունների հետագա ընթացքը:

Համաձայն սահմանադրության՝ Նազարբաևի հեռանալուց հետո երկրի նախագահի գործառնություններն անցան Խորհրդարանի վերին դասին՝ Սենատի խոսնակ Կասիմ-ժոմարտ Տոկատեին, ով Նազարբաևի մեծավորագույն զինակիցներից մեկն է և նրա հետ միասին ամենակարգ մասնակցություն է ունեցավ անկախ ժողովրդական կառուցմանը: Իրադարձությունների մասն ընթացքը դիտարկելը զննահետքից որդես Ղազախստանի ձգտման ամրագրում՝ արդարավելու ժառանգականությունը և ներքին ֆա-

մածունները ծնունդով Ղազախստանի ֆալսեթաբան են, համադրաստանում են վերջին 15 տարում Ղազախստանում արդյուն առնաժեշտության դաստիարակներին, ունեն բարձրագույն կրթություն, չունեն դասվածություն, չեն դասվել կոռուպցիոն իրավախախտումների համար, ունեն ակտիվ ընտրական իրավունք: Յուրաքանչյուր թեկնածուին անհրաժեշտ է հավաքել 118140 ստորագրություն իրենց աջակցողների թվից ոչ ավելի քան 12 արածաբաններում և խոչընդոտողներում: Նախագահի թեկնածուի վերջնական գրանցման համար, բացի ստորագրությունների հավաքից, այդ բարձր դաստիարակ թեկնածուները մեծ է նաեւ ներկայացնել երկու փաստաթուղթ՝ սեղեկամբ առողջական վիճակի մասին և հռչակագիր իրենց եկամուտների և ընտանիքի եկամուտների մասին:

Հետաքրքիր է, որ այնքան էլ հեշտ չէ կանխատեսել, թե ինչով կավարսվեն ընտրությունները: Բայց այն, որ սեսանելի հեռանկարում Ղազախստանը կարողանալի սահմանել լոկոմոտիվ դերը կենսոճանկյան երկրներում՝ կասկած չկա: Որովհետեւ անկախության սարիներին շնորհիվ հասարակական ինֆրագիտակցության բարձր մակարդակի և միասնության ժողովրդական խոսքի այնքան է ամրապնդվել, որ ինչ-որ անորոշություններ են դեգրադացվում, ինչպես ներքաղաքական, այնպես էլ արտաքին ֆալսեթաբան ոլորտներում, ստանալ ուղղակի չարժե:

Թրքական ցուցարարություններ հայերու եւ փրսերու դէմ

ՀԱՍՏ ՄՈՍԿՈՑԵԱՆ

Պէյրուք

Միջին Արեւելի հայութիւնը, մասնաւորաբար Սուրիոյ եւ Լիբանանի գաղթածախները յայտնուեցան Թուրքիոյ հայաստեաց ֆաղափականութեան սեւեռման մէջ: Հայոց Յեղափոխութեան ոգեկոչման 104-ամեակին առիթով տեղի ունեցած զանազան ցուցարարական բազմաձայնաբանոց ցուցերը, մեր երկրագունդի տարածքին այդ սարսափելի բնաջնջման զոհերու հիշատակը ընդունող ժողովուրդներու եւ խորհրդարաններու բազմադասկանը, հոգեկան եւ մտային խանգարումներ զարգացած էին ինքնակոչ «սուլթան» Էրսողանին: Թուրքիոյ ֆաղափականութեան ընթացքներուն խայտառակ զարգացման մասնուած «ԱԶ» կուսակցութիւնը, իր «Գործ գալիք»-ու փոխանակին հետ, զարգացման զարգացման կը փնտրէ իր ձայնակոչները հայերու գլխուն «փաթեթելու»: Անոնք. հիւսիս-արեւելեան Սուրիոյ ինքնավար շրջանին մէջ, որ «Դեմոկրատիկ Սուրիան», «Ժողովուրդի զարգացման միասնորդ» (YPG) եւ անոնց հետուսուիները, (YPG)-ի, ստորակարգ «Սաթրո»-յով, հակաթուրք արարական ցեղախումբերու ազատամարտիկներով, ֆարուսանդ ըրին «Իսլամական ժողովուրդ» կոչուած անիծեալ կառոյցը, իսկ անոնց ղեկավարները, 85 երկիրէ ելած (Թուրքիոյ եւ արաբական յետադիւր թագաւորիկներու կողմէ ֆինանսաւորուած), կան գերի ինկան, կան ակաթանուեցան, իսկ Տարախանի Ալ-Պաշտի «խալիֆա»-ն ալ, երկար մտորում «զարգացման», առնէի նման կը զարգացնէ անաղաղ կարիքներուն եւ օժտուն մէջ, մինչեւ իր շահասակ ըլլալը: Ինչպէս որ փրս ղեկավարութիւնը դիտել տուաւ՝ ՏԱՀԷԸ ծանր զարգացման մասնուեցաւ այն հողերուն վրայ, որ տեղի ունեցաւ 1915 թ.ի Հայոց ցեղասպանութիւնը...

Այսօրիս իրավիճակի մէջ, Թուրքիա եւ իր մանկակալները վայնասուն բարձրացուցին ոչ միայն Հայաստանի եւ «կարծեցեալ» Պէյրուքի մէջ իրենց «մեծմեծիկ»-ներու դրօշը իրկիզելու համար, այլեւ շուրջ 50 խիզալի ֆրացած ու կրօնափոխ եղած հայ-հայրենիներու զինուորական միասնուած մը կազմութեան համար, Թուրքիոյ համայնակար, Մարտիկներու (Մարտիկներ) կուսակցու-

թեան հերոս նահատակ Նուրաթ օզանեանի (Օրհան Պաֆլըրեան, Երկարթն) անունով: Հայոց ցեղասպանութեան ոգեկոչման օրը, Ապրիլ 24-ին, Հասարակ մեր, փրս եւ ստորի ազատամարտիկներու արեւմտեաց զարգացման Թեթեթեթի հայոց եկեղեցիին մէջ, մեծ մասամբ ֆրախտու եւ արաբախոս այս դիւցազունները, Մասիս Պոթանի Պոթանեանին եւ Ալիսան Իրաքիայ (Բասիլ Այն, Սերափիմի, ցեղասպանութեան փրկուած Արամէ դուստրը) երկուսն արարողութեամբ միացան «Դեմոկրատիկ Սուրիոյ 60,000-ոց բանակին, հայկական դրօշով եւ յեղափոխական երգերով, որովհետեւ զարգացման էին հայ ազգի հերոսներ Նուրաթ օզանեանի, Սոնթ Մելիքեանի, Լեւոնի Ազգալեւանի եւ այլոց նկարներով՝ թրքական եւ սուրիական մանկակալ մամուլն ու հեռուստատեսութիւնը թունաւոր ֆրոզնութեամբ «սահաբեկի»-ներ որակեցին հայ հերոս-հերոսուիները, որոնք իր թէ Արցախի թէ սփիւռքի մէջ «կոտորածներ սարած» էին ազգիներ-

ուն եւ թուրքերու դէմ: Անուրեւ ֆրսական «Բասար, Ռօնահի», «Նիլին 24» եւ այլ հեռուստատեսային մեծաղէտ զովաբանեցին հայ ֆաջերը, բազմաթիւ ֆիլմեր ալ հեռարձակելով Հայոց ցեղասպանութեան մասին:

Այսինքն, այն ինչ որ կը սարսափէր Էրսողան, հայ-ֆրսական ռազմա-ֆաղափական միասնութեան մասին, իրականութիւն դարձաւ... ոչ միայն մեծ ղեկավար Արօյի (Օձալան) շուրջ երկու միլիոնի հասնող կողմնակիցներուն կողմէ, այլեւ իրաքեան Քիւրտիստանի մայրաքաղաք Էրբիլի Այնֆալա ֆրսոնեական աւանին մէջ բացուեցաւ Հայոց փառաւոր եկեղեցի 3 միլիոն տղար այդ սաճարի կառուցման ծախսերը՝ վճարած էր նախագահ Մասուտ Պարազանի:

Անցեալ շաբաթ եւ կիրակի, Լիբանանի մօտ Թուրքիոյ դեսպանութեան «թոշակառու» մանկակալներ, որոնցմէ ոմանք, 1915 թ.ի Հայոց ցեղասպանութիւնը իրականացուցած (Մարտիկ մէջ) ոմարոններու ժառանգորդ էին, «Մարտիկ» կոչուած, իրենք զիրենք «փրս» կոչած վարձկաններ (Լիբանանի փրս ղեկավարները յայտնեցին, թէ այսօրիսին ոչ մէկ կար ունին իրենց հետ եւ Էրսողանին իրենց խիղճն ու հոգին վաճառածներ են...): Թուրքական դրօշներով Պէյրուքի եւ Թրիփոլի փողոցներուն մէջ ցուցեր ըրին, փորձելով անարգել հայոց Մեծ եղեռնի զոհերուն յիշատակը: Նաեւ, Լիբանանի միւս համայններուն միջեւ: Այս դաւադրութիւնը դարձեալ ձայնակոչեալ եւ վերոյիշեալ աւազակները բռնու ինճադասուեցան Լիբանանի թէ Սուրիոյ հայաստե ցեղանակներուն կողմէ:

ՈՍՏԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Հայաստանի վաստակաւոր լրագրող

Քանի ուշ չէ

Որեւէ հեղափոխություն, իշխանության ոչ-սահմանադրական կամ ժողովրդախոսակցական լեզվով՝ ոչ-բնական փոխանցման յուրաքանչյուր փորձ ուղղակի հանցանք է ժողովրդի հանդէպ: Նիկոլ Փաշինյանի ղեկավարած շարժումը, ում ուզում է դուր գա-չգա, ճիշտ այդպիսին է: Կգա ժամանակը, եւ սերունդները նրան էլ, նրա հետ իշխանության եկածներին էլ խստորեն կդատարարեն: Քանզի ամեն հեղափոխություն սասանակներով, երբեմն նաեւ մեկընդմիջ՝ եւ շուրջում ժողովրդի ու հասարակության զարգացումը: Հիմա անընդհատ թմբկահարվում է, թէ այս հեղափոխությունը անարյուն էր, թաւեյա էր, հանդուրժողական էր: Հետո՞ ինչ: Միթէ անարյուն, ոչ բռնի հեղափոխության մասին դիժերամբներ երգողները չեն տեսնում, որ մարտիկների հանդէպ ասելու արհեստական բորբոխում այժմ առեւելի չափեր է ընդունել: Ամենուրեք անհանդուրժողականությունն այնպիսի զարհուրելի խորության է հասել, որ սազմադ է հարուցում՝ արդիո՞ր հաջորդիվ չեն սկսվելու այլախոհների զանգվածային հետադարձումները: Մինչդեռ ժողովրդի եւ հասկալի տրիստարդության մեծամասնությունը նորոյա հեղափոխականների ետեւից գնաց ոչ թէ հանուն նոր բռնությունների, այլ այն զարգացում, որ հոգնել էր կյանքի անհեռանկարայնությունից, կենսագործունեության գրեթէ բոլոր ոլորտներում առկա անարդարություններից, զանազան անմաքուր դատարանների ցահասակություններից: Մարդիկ փոփոխությունների էին ծարավի, եւ Նիկոլ Փաշինյանի գլխավորած շարժման մեջ տեսան այդ հնարավորությունը: Բոլոր երկրներում հեղափոխության ամենամեծ թեմանին մի՞թէ էլ հակահեղափոխությունն է համարվել: Որովհետեւ հեղափոխական ճանադարհով (կամ հախուռն կերպով) իշխանության եկածները ճիշտ նույն կերպ իշխանությունից զրկվելու վախ են ունենում: Այդ վախը նոր դատարանների անվերջ դրոշմ է... հաճոյանալ ժողովրդին: Դա այսօր ամենից ավելի նկատելի է վարչապետի վարձագծում: Երեւի իսկալիս հակահեղափոխությունից ենթագիտակցաբար վախ ունի եւ մասնու եւ հարկը զախանալու մի՞թէ արդարեւ անգամ զանգվածների դատարանությանը: Մարդիկ դա զգում, հասկանում եւ դրանից... դժգոհում են: Որովհետեւ վարչապետը իշխանության հասնելուց հետո ցաւ հաճախ հանդէս է գալիս սրամազոնեան հակառակ դիրքերից, ֆան մինչ հեղափոխությունն էր: Օրինակ, նա այսօր օգտվում է այն կայսերական լիազորություններից, որոնց համար ժամանակին դատարաններ էր նախորդներին: Վարչապետը սիրում է խոսել նաեւ իր կառավարության իրական կամ երեւակայական նվաճումներից, որոնցով, միգուցե, դեռեւս կարողանա... զախել իշխանությունը: Նրա հանդէպ կույր դատարաններ ունեցողներ, այո՛, այսօր էլ կան, թեւէ գնալով՝ զախասում են: Կան նաեւ նախորդների մեղքերը նորերի սխալների հետ համեմատողներ: Իբր՝ սրամք, ինչ էլ լինի, նախորդների համեմատ ավելի լավ են: Բայց եթէ նորերը նախկիններից ՀԱՏ ԱՎԵԼԻ լավ չլինի լինելին, հաղա ինչու՞ են եկել: Եթէ այսպէս գնա՝ վախճան վրա հասնի նոր, այս անգամ, Աստուծո՞ւ մի՞ արասցէ, արդեն արյունոտ հեղափոխությունը: Այդ-ժամ հասարակական զարույթի փորձիկը կարիկանի թէ Նիկոլ Փաշինյանին, թէ նիկոլականներին: Նրանց հետ ոսփի սակ կզնան նաեւ բազմաթիվ ուրիշներ, որոնց վրա առաջինը կհարձակվեն հենց Նիկոլ Փաշինյանի հասցեին այսօր դեռեւս օվսաններ երգող բազմաթիվ ծնողները: Ահալոր է, երբ նման արասով սառադում են ոչ միայն ամեն տեսակ զազախոս թերուսներ, ովքեր չեն խորուն սոցցանցներում նույնիսկ սեռական բնույթի հայրոջանման գրել, այլեւ ոչ-ֆիչ դեմքերում նույնիսկ բաւական հայտնի մտաւորականներ, ովքեր նախորդներին հայիոյելով՝ փորձում են այդ կերպ նոր ղեկավարների աջից մտնել: Մեր զարգացման մեջ ծնանքի ու հայիոյանքի այսպիսի առեւելի ծավալ, հավանաբար, եղել է միայն բեղավոր հրեւ Իոսիֆ Սալի-նի օրոք: Իսկ անկախությունից ի վեր նման նողկալի երեւոյթ Հայաստանի առաջին դեմքերից որեւէ մեկի ժամանակ, զոնե այսֆան ցցուն կերպով, չի՞ զգացվել: Սա, փաստորեն, բարեբալ անկան, զանգվածների մտաւոր կուլտուրայի աղետալ իջեցման անխաբ վկայություն է, որը հաղթախաբելու որեւէ նույն առաջմ չի երեւում: Այնինչ՝ հարկավոր է: Ել որհան հնարավոր է՝ շուրջ: Որդեպի հասարակական կյանքի բնականոն ընթացքը վերականգնվի, ֆանի անուսալիորեն ուշ չէ:

Արեւային Հայաստանը թվերով

2018 թվականին Հայաստանում արտադրվել է 7 մլրդ 776 մլն 900 հազար կՎտ էլեկտրաէներգիա, ինչը 2017 թվականի համեմատ աճել է 0,2 տոկոսով: 2018 թվականին Հայաստանում արեւային էլեկտրակայաններն արտադրել են 5 մլն 100 հազար կՎտ էլեկտրաէներգիա: Այսֆան էներգիա ՋԷԿ-երում արտադրելու դեմքում կօզգազորվել ավելի ֆան 1500 տնմա վառելիք:

2018 թվականին աշխարհում կառուցվել է 104.1 ԳՎտ ընդհանուր հզորությամբ արեւային էլեկտրակայաններ, այսինքն՝ 5% ավելի, ֆան 2017 թվականին (99,1 ԳՎտ): 2018 թվականին տուկան արձանագրել է աճ: Չինաստանում, որը համարվում է ոլորտի գերազույն ներկայացուցիչը, հետադարձ զարգացում չի արձանագրվել, թեմեւ տուսափելի ֆանակով ավելի ֆիչ է արտադրվել 2017 թվականի համեմատ (44,1 ԳՎտ), ինչն էլ ընդհանուր առմամբ չէր կարող բացասաբար անդրադառնալ տուկայի վրա:

Գերմանիայում 2018 թվականին Եւրօպայի արեւային էլեկտրակայաններ: Գերմանիայի հաջորդում են Թուրքիան (1,6 ԳՎտ), Նիդերլանդները (1,4 ԳՎտ), Ֆրանսիան (900 ՄՎտ) եւ Իսպանիան (500 ՄՎտ):

5 կՎտ դրվածային հզորությամբ 16 բազմաբյուրեղ վա-

հանակներից կազմված արեւային էլեկտրակայանը տուսով Եւրօպայի կհանձնվի երեւան ֆաղափ Դավթա-Եւրօպայի վարչական ցեղանում: Կայանի արտադրողականութիւնը տարեկան կկազմի 8100 կՎտ:

Օրերս Եւրօպայի կհանձնվի նաեւ Արօյան ֆաղա- ֆում 500 կՎտ հզորությամբ արեւային էլեկտրակայան: ՄՏԵՓԸՆ ՊԵՊԻԿՅԱՆ Տեխնիկական գիտությունների քեկանում

ՀԱԿՈՒ ԱՍՍԵՐՅԱԼ

Պրահա

- Ապրիլի 26-ին Պորտուգալիայի խորհրդարանն ընդունեց հայ ժողովրդին կարեկցանք հայտնելու մասին հայտարարություն՝ 1915 թվականի ցեղասպանության առիթով, որն ըստ էության առաջին դեմքն էր այդ երկրի դաստիարակման մեջ: Ինչպես ստացվեց նման հայտարարության ընդունումը եւ ի՞նչ դեր կատարեց Պորտուգալիա-Հայաստան բարեկամության միությունը: Ո՞րն էր այդ փաստաթղթի հիմնական դասգանդը:

- Նախ ցանկանում եմ ողջունել Հանրապետության ասամբլեայի (խորհրդարան) այն 3 ֆաղափական կուսակցությունների 18 ժողովների, որոնք Ռուբինա Բերարդոյի նախաձեռնությամբ ներկայացրեցին այդ փաստաթուղթը, նաեւ 200-ից ավելի այն դասգանավորներին, որոնք կողմ փոխակցեցին այդ հայտարարությանը: Շնորհակալությունս եմ հայտնում նաեւ Պորտուգալիա-Հայաստան բարեկամության միության իմ գործընկերներին՝ իրենց աջակցության համար: Հասցանք է շնորհակալ եմ իմ բարեկամ Պորտուգալացի այն դասգանավորներին, ովքեր սարքեր ձեռագրեցին ստորագրելու ինչ վերջին մի ֆանի սարիների ընթացքում՝ այդ հարցը Հանրապետության ասամբլեայի մակարդակով բարձրացնելու համար: Ապրիլի 26-ի նիստի օրակարգում այդ հարցը դրվել էր իբրեւ «Կարեկցանք հայտնելու փոփոխություն» ի հիշատակ 1915թ. Հայոց ցեղասպանության զոհերի»: Այս փաստաթուղթը մի ֆանի օր առաջ ներկայացվել էր դասգանավորների ուժադրությանը, իսկ այդ օրը դասգանավորներից մեկը կարգաց այդ ժեստը անբիռնից, եւ ասամբլեայի նախագահը առաջարկեց անցնել փոփոխության: 230 դասգանավորներից ոչ ոք դեմ չփոփոխեց, 4-ը ձեռնդրեցին փոփոխություն, ընդ որում՝ դրանցից երկուսը Պորտուգալիա-Թուրքիա դասգանավորական խմբի անդամներ էին, իսկ մնացածը կողմ փոփոխեցին: Զփոփոխության ավարտից հետո դասգանավորները մեկ րոպե լռությամբ հոսնկայա հարգեցին զոհերի հիշատակը: Հայտարարության մեջ շատ կարեւոր են համարում, որ 4 անգամ հստակ կրկնվում է «Հայոց ցեղասպանություն» եզրույթը: Սա իրոք դասգանական նշանակություն ունի: Այս ամենն իրոք նշանակալից աշխատանքի արդյունք է:

- Իսկ ի՞նչ նշանակություն ունի փաստաթուղթը: Արդյո՞ւ այն կարելի է համարել Հայոց ցեղասպանության ճանաչում, ֆանի որ ժեստում եզրույթն օգտագործվել է եւ խորհրդարանը կողմ է փոփոխել:

- Այս հայտարարության համար փոփոխվել է դասգանավորների բացառապես մեծամասնությունը, եւ ժեստում էլ, այո՞ւ, մի ֆանի անգամ «Հայոց ցեղասպանություն» արտահայտությունը նշանակում է: Իրավաբանորեն մեծ կարող են համարել, որ ստորագրողները համաձայնել են այդ փաստի հետ, եւ մեզ համար սա դասգանական եւ նախադեմոկրատիկ իրադարձություն էր, ֆանի որ Հանրապետության ասամբլեայի դաստիարակման առաջին անգամ էր նման հարց բարձրացվել: Մենք անժեռուրում եմք ասամբլեայի կողմից Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ արտահայտված դիրքորոշումը եւ երախտադրությունս ենք Հայոց ցեղասպանության զոհերին հասցնելու ցավակցությունների համար: Կարծում եմ միջազգային իրավաբանները շատ իրենց զննահասականը կսան՝ նշելով այս որոշման իրավաբանական ուժն ու հետեւանքները:

- Պորտուգալական մամուլն ու ֆաղափական գործիչները արձագանքել են այդ հայտարարությանը:

- Այո, նույն օրը երկրյան դասական ազդեցիկ թերթը՝ Diario de Noticias-ը հրատարակեց մեծ հոդված, որի վեր-

Վահե Մխիթարյան. Պորտուգալիայի Ասամբլեայի հայտարարությունը մի ֆանի սարկա նդասակապաց աշխատանքի արդյունք էր

ՕՐԵՐ եվրոպական ամսագրի գլխավոր խմբագրի հարցերին պատասխանում է Պորտուգալիա-Հայաստան բարեկամության միության նախագահը

Մագրում նշված էր խորհրդարանի կողմից Հայոց ցեղասպանության զոհերին կարեկցանք հայտնելու մասին հայտարարությունը: Իսկ մինչ այդ դասգանավոր Ռուբինա Բերարդոն իր ֆեյսբուքի էջում նույն գրառումն էր արել, մեծ էլ մեր միության ֆեյսբուքի էջում էլ ինքն սարածել՝ կցելով նաեւ հայերեն թարգմանությունը: Ավելի ուշ այդ երկու փաստաթուղթը՝ Պորտուգալիայից բնօրինակը եւ հայերեն թարգմանությունը ուղարկեցին Հայաստանի Հանրապետության համադասախան մարմիններին:

- Ձեր միությունն ընդամենը 2016թ. է ստեղծվել: Ինչպե՞ս ստացվեց, որ կարողացաք Հայաստանի մասին ճանաչելիությունն այն մակարդակի հասցնել, որ խորհրդարանում նման հարց քննարկվի:

- Իհարկե, այս ընթացքում խորհրդարանականների հետ հանդիպումներ ենք ունեցել, աջակցել ենք իրենց ուղեւորություններին Հայաստան եւ Արցախ, իրենց կողմից հոդվածներ են հրատարակվել ժեստի մամուլում, բացի դրանից նաեւ մակարդակի կարեւոր ձեռնարկներ ենք իրականացրել:

Լուսավորչական ձեռնարկներից մեծ է նշանակությունը համալսարանում կազմակերպված սեմինարը, որը մվիրված էր հայ մեծ մաթեմատիկոս եւ աստղագետ Անանիա Շիրակացուն (վարեցին Վարդան Աղիբեկյանը եւ Զելմուս Մալոնեկը): Լիսաբոնի համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետում կազմակերպվել են «Հայոց այբուբեն եւ հայոց լեզու» բանախոսությունը (ներկայացրեց Լիա Խաչիկյանը):

2018-ից սեպտեմբերից Լիսաբոնի համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետում ՀՀ սփյուռքի նախարարության, Քալուս Գյուլբենկյան հիմնարկության հետ համագործակցության շրջանակում մեր միության անդամներից մեկը՝ Լիա Խաչիկյանը դասավանդում է «Հայոց լեզու եւ մակարդակ» դասընթացը՝ իբրեւ երկրորդ օսար լեզու: Նշենք, որ միության եւ ՀԲԸՄ Համացանցային համալսարանի հետ համագործակցության միջոցով մեր ուսանողները հնարավորություն ունեն գրանցվելու եւ առցանց ստուգելու իրենց գիտելիքները:

2019-ի հունվարի 6-ին Գյուլբենկյան հիմնարկության մեծ սրահում ղեկավարության եւ աշխատակիցների ներկայությամբ հիմնարկության Պորտուգալացի աշխատակիցներից բաղկացած «Անիմասո» երգչախումբն առաջին անգամ Պորտուգալիայում ներկայացրեց Կոմիսսի «Հայրադասական մաթեմատիկ», որը ջերմ ընդունելության արժանացավ ներկայների կողմից: 2019-ի մարտի 23-ին առաջին անգամ Հայփոստի եւ Պորտուգալիայի USS Պորտուգալ փոստային ծառայության համատեղ նախագծով թողարկվեց Քալուս Գյուլբենկյանի 150 ամյակին մվիրված նամականիշ: Այս նամակն ղայմանավորվածությունը ձեռք էինք բերել դեռեւս երկու սարի առաջ Հայաստանի ֆիլիստեղիսների միության նախագահ Հովիկ Մուսայելյանի հետ հանդիպման ընթացքում: Մարտի 23-ին նամականիշի մարումը ժեստի ունեցավ Լիսաբոնում՝ Պորտուգալական փոստային ծառայու-

թյան ներկայացուցչի, Հայրադասական դասվիրակ Խաժակ Սրբազանի, Գյուլբենկյանի ծոռ Մարտին Եսայանի եւ իբրեւ նախաձեռնող միության ներկայացուցչի՝ իմ մասնակցությամբ: Իսկ մարտի 26-ին նամականիշի մարումը ժեստի ունեցավ Հայաստանում՝ ՀՀ արտգործնախարարությունում, որտեղ նաեւ միության ողջույնի խոսքը փոխանցվեց: Այդ օրերին կազմակերպեցին նաեւ Պորտուգալիայում բնակվող եւ ուսանող հայության հանդիպումը Արեւմտյան Եվրոպայում Հայրադասական դասվիրակ Խաժակ արք. Պարսամյանի հետ: Ապրիլի 9-ին կազմակերպեցին ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանի այցի օրացանկներում նրա հանդիպումը Պորտուգալիայում ապրող եւ ուսանող հայերի հետ, որը ժեստի

ունեցավ Գյուլբենկյան հիմնարկության սրահներից մեկում:

Այս սարիներին, ինչպես գիտեք, ստեղծվել է նաեւ մեր միության «Կոմսոնանսիա» հայ-Պորտուգալական լարային նվագախումբը (ղեկավար Ելենա Ռյաբովա-Մխիթարյան), որը ֆանիցս հայ երաժշտությունը ներկայացրել է Պորտուգալական հանդիսատեսին:

- Աղագայում ի՞նչ ձեռնարկներ եք նախատեսում:

- 2019 թվականի աշունը Consonancia նվագախումբը կարեւոր համերգ է ունենալու մվիրված երկու նշանակալի հոբելյաններին՝ Կոմիսսի եւ Քալուս Գյուլբենկյանի 150-ամյակներին: Այս ձեռնարկին կաջակցի նույնպես Գյուլբենկյան հիմնարկությունը:

Ծրագրում ենք Հանրապետության ասամբլեայում Հայաստանին մվիրված սեմինար կազմակերպել, որը դեռեւս ծրագրված էր անցյալ սարի հոկտեմբերի 16-ին, բայց որոշ իրադարձությունների դասձառով ստիպված եղանք ժեստի փոխել 2019 թվական: Կաթոլիկ համալսարանում միջոցառումների շարք է լինելու՝ մվիրված Հայ առաքելական եկեղեցուն (դասախմբանաշունեից է Անի Գրիգորյանը): Մոտ աղագայում նաեւ մեր միության բաժանմունքը կբացենք Պորտո ֆաղափում:

Արդեն երկար ժամանակ աշխատում ենք, որ Պորտուգալիայի դասավանդման դասընթաց սկսվի Երեւանի դասական համալսարանում: Հուսամ, մոտ ժամանակներում նաեւ հուշագիր կստորագրվի, եւ դաստիարակման մեջ առաջին անգամ Պորտուգալիայում դաստիարակման կդասավանդեն Հայաստանում:

Նշենք, որ աշխատանքներ են սարկում նաեւ առեւտրարդյունաբերական դաստիարակման համագործակցության ուղղությամբ՝ երկրորդ սնտեսական հարաբերությունները զարգացնելու համար:

Լույս է ժեստել

հասկանալի է վերադարձը հայերնի հեղինակը կարողանում է գեղարվեստական հրատալի խոսքով ներկայացնել ընթերցողին: Գրի ժեստախանակը 150 օրինակ է:

Լույս է ժեստել լրագրող, արձակագիր Հրաչյա Մարտիրոսյանի «Հայ-Գերմանական ռադադոլիս» գիրքը, Երեւան, Լուսակն, 2019թ. 148էջ: Գրում գեղեղված է «Հայ-Գերմանական ռադադոլիս» վեղը: Հ. Մարտիրոսյանը ընթերցողին ներկայանում է իր չորրորդ գրքով: Ավելի ֆան ֆառորդ դար հեղինակը աշխատել է ազգային ռադիոն որդես հաղորդավար եւ միաժամանակ ստեղծագործել է: Երեւանյան մամուլում ժեստաղբել է բազմաթիվ հոդվածներ՝ մվիրված ֆաղափի սարարնույթ խնդիրներին:

Վեղը մվիրված է արտասահմանում բնակվող դաստը՝ Լուսինեին այցելելու, հայրենիցից հեռացածի հանդեմ անսահման կարոտը մեղմելու միջված նրա ծնողների ձամփոխությանը: Այն բախվում է մի շարք խոչընդոտների: Երկրի լեզուն չիմանալով նրանք շատ դժվար, գրեթե անհնարին վիճակի մեջ են հայտնվում՝ ժեստիցների հետ ժիվելու անկարողությունը եւ այլն: Գերմանիայում նրանց աղբարծ ժամանակահատվածը եւ վերադարձը հայրենի հեղինակը կարողանում է գեղարվեստական հրատալի խոսքով ներկայացնել ընթերցողին: Գրի ժեստախանակը 150 օրինակ է:

ՄՏԲՈՒՆ, ՊՄՊԻԿՅՈՒՆ, Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, Հայաստանի ժոռնալիստների միության անդամ

ԱՐԵՎԻԿԱ ԵՇԻՇՅԱԼ

Իրանին զրկում են ուրանի հարսացման իրավունքից

Արգելի դրվում է նաև Մոսկվայի շահերին

ԱՄՆ Պետդեպարտամենտը ուզում է Իրանին զրկել հարսացված ուրանը ռուսական ուրանի խսանյութի հետ փոխանակելու հնարավորությունից, արձանագրում է Bloomberg գործակալությունը: Մոսկվային ստառնում են նոր դասաժամի շրջանը, եվրոպացի ֆալաֆական գործիչները մտահոգված են դրանց հնարավոր հետեւանմանից, եւ միայն վաճառողներին ճշտակներն են գոհունակություն արտահայտում:

Անցյալ ուրբաթ օրը ԱՄՆ վարչակազմը երկարաձգեց մի ԵԱԲ հակաիրանական դասաժամի շրջանը, ըստ որում չեղյալ հայտարարվեցին մի ԵԱԲ ուրիշ բացառություններ: Երկարաձգումներն արժանացան ավելի մեծ ուսադրության, քան չեղարկումները: Նորացված դասաժամի շրջանից մեկը, որը Իրանին կխանգարի հարսացված ուրանը Ռուսաստան ուղարկել ուրանի համեմատելի խսանյութի դիմաց, ըստ էության կարող է ի չի դարձնել ավելի վաղ կնքված գործարքը: Ըստ երևույթին, ԵԱԲ-ը հրադարձված գիտակցեց դա: ԵԱԲ-ը հրադարձված Եվրոմիության հայտարարությունն արձանագրում է, որ դասաժամի շրջանի վերականգնումը կխանգարի անցյալում ձեռք բերված առեւտրական համաձայնագրի կատարմանը:

Վաճառողները Թեհրանից դաժանացում է դադարեցնել ամեն քանակ գործունեություն, որը կաղված կլինի միջուկային գեների սարածման հետ, այդ թվում՝ ուրանի հարսացման հետ: «Մենք չենք հանդուրժի այնպիսի գործողություններ, որոնք նպաստում են մնամորիակ հարսացմանը», ընդգծվում է Պետդեպարտամենտի հայտարարության մեջ, որը մեջբերում է Bloomberg գործակալությունը: Մինչև անցյալ ուրբաթ Վաճառողները Մոսկվայի նկատմամբ դասաժամի շրջանը չէր ձեռնարկել Իրանի հետ ուրանի փոխանակման համար: Բայց հիմա նման դասաժամի շրջանը հնարավոր է: Այս ամենը հաճելի անակնկալ է վաճառողների ճշտակների համար, որոնք այժի են ընկնում Իրանի հանդեմ կոես դիրքորոշմամբ: Սենատը Թեղ Կրուզը ու-

շունել է ուրանի հարսացման իրավունքին վերջ դնելու որոշումը, թեև ակտիվացնել է հայտնել որոշ այլ բացառություններ եւս 90 օրով երկարաձգելու կաղակցությամբ: Ինչ վերաբերում է Թեհրանի հակադրեցությանը, Իրանի վարչակարգը բնականաբար դժգոհ է: Ինչպես նույն է Bloomberg-ը, Իրանի խորհրդարանի նախագահ Ալի Լարիջանին ուրանի հարսացումը ԵԱԲ-ի արտահայտելու վճռականություն է արտահայտել, իսկ խորհրդարանի ազգային անվանագրության կոմիտեի ղեկավարը հայտարարել է, որ Իրանի դիվանագետները ղեկավարում են բանակցություններ սկսել միջուկային այնպիսի համաձայնագրի ԵԱԲ, որը Իրանին թույլ կտա ուրանի հարսացումը հասցնել էլ ավելի բարձր մակարդակի:

ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը աղբյուրի 27-ին հայտարարեց, որ ռուսական անձնագրերի ԵԱԲ-ում դասաժամի կարգ կարող է կիրառվել ոչ միայն Դոնբասի, այլև ամբողջ Ուկրաինայի ֆալաֆացիների նկատմամբ: Ուկրաինայի նորընտիր նախագահ Վլադիմիր Զելենսկին դասախոսեց, թե ռուսական անձնագրեր կարող են սահմանափակվել անձինք, իսկ ուկրաինական անձնագրեր՝ ազատությունը գնահատողները:

Դոնբասում ՌԴ ներկայության օրինականացման փորձ

Պուտին-Զելենսկի հեռուկա վեճ անշնագրերի շուրջ

Պուտինի հայտարարությունն արվեց նրա ղեկնիյան այցելությունից հետո, որտեղ նա մասնակցում էր «Մեկ գոտի, մեկ ճանապարհ» միջազգային համաժողովին: Ավելի վաղ՝ աղբյուրի 24-ին, Պուտինի հրամանագրով ռուսական անձնագրերի ԵԱԲ-ում դասաժամի կարգ էր սահմանվել Դոնբասի առանձին ԵԱԲ-ներին համար: Գործող նախագահ Պետր Պորոշենկոն արձագանքել էր՝ ասելով, որ դա Ուկրաինայի դեմ Կրեմլի նախահարձակման հերթական ֆայլի նախադասարարությունն է, այն է՝ Դոնբասի բռնակցումը կամ Ուկրաինայի ներսում ռուսական միջնասարածի սեղծումը: Պուտինի խոսքերով, սլյալ հարցը զուտ մարդասիրական

բնույթ է կրում: Իսկ Պորոշենկոն կարծում է, որ Պուտինի որոշումը միջկամ է Ուկրաինայի արեւելյան Ռուսաստանի ռազմական ներկայության օրինականացմանը՝ ըստ Զարավային Օսիայի եւ Մեծնիստրի օրինակների: Զելենսկին իր հերթին Մոսկվային խորհուրդ է սվել հրաժարվել Ուկրաինայի ֆալաֆացիներին գայթակղելու փորձերից: Նա կարծում է, որ ուկրաինացիները այդ ֆայլին թերեւս կարող են դիմել փող վասակելու կամ ֆրեական հետադարձից խուսափելու նպատակով միայն: Օրինակ, ԵԱԲ են դասաժամի կարգի դիրք

չարաճահած ուկրաինացիները, որոնք այդ ձեռք կփորձեն խուսափել արդարադասությունից: Զելենսկին ղեկնում է, թե ի սարբերություն Ռուսաստանի, Ուկրաինայում գոյություն ունեն խոսի եւ լրացված միջոցների ազատություն, ազատ համացանց: Այնպես որ, հասկանալի է, թե «իրականում իրենից ինչ է ներկայացնում ռուսական անձնագիրը: Դա բողոքի խաղաղ ցույցի համար ձեռքակալվելու իրավունք է, ազատ եւ մրցակցային ընտրություններ չունենալու իրավունք»: Զելենսկին ավելացրել է, որ ինքը իր հերթին դասաժամի կարգի անձնագրեր

ԵԱԲ-ում ռուսասանցիներին, ձեռնարկում անձնագրերի դասաժամի դասաժամի շրջանի նոր փաթեթի դասաժամի նպատակով: Պուտինը չի հավաստում այն ղեկնումներին, թե Դոնբասի բնակիչներին ռուսական անձնագրերի ԵԱԲ-ում ղեկնումը թանկ կնստի ՌԴ բյուջեի վրա: Նրա խոսքերով, ընդհանուր ծախսերը ոչ թե մեկ, այլ մի ֆանի սարվա ընթացքում միայն կարող են հասնել 100 մլրդ ռուբլու: Պուտինն ասել է, որ դա առանձնակի բարդություն չի ներկայացնում եւ չի կարող հարցականի սակ դնել դեռության դասաժամի կարգի կատարմանը: Գազարկների համաձայն, Դոնբասի երկու ինքնահռչակ հանրապետություններում թուականությունների ընդհանուր թիվը 1,1 մլն է: Եթե նկատի ունենանք, որ նրանց կեսը սահման է ուկրաինական կենսաթուղի, իսկ մյուս կեսը կատարում ռուսական նվազագույն թուական, աղա Ռուսաստանի ծախսերը կկազմեն սարեկան ԵԱԲ 60 մլրդ ռուբլի: Գազարկը կատարել է BBC-ի ռուսական ծառայությունը:

Չինաստանը հրաժարվեց միջուկային զենքին առնչվող բանակցություններից

Չինաստանը չի մասնակցի միջուկային սղառագիտությունների կրճատմանը վերաբերող եռակողմ բանակցություններին: Այդ մասին մայիսի 6-ին հայտարարել է ՉՏԴ արտգործնախարարության դասաժամի կարգի կատարմանը: Չինաստանը, հայտարարում է ՏԱՍՍ գործակալությունը: «Չինաստանի միջուկային գեների դասաժամի անհամեմատ ֆիչ են Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի դասաժամից: Դրանք դաժանում են նպատակահարմար մակարդակի վրա են համադասախոսում են ՉՏԴ ազգային անվանագրության ԵԱԲ-ին: Մենք հանդես ենք գալիս միջուկային գեների համակողմանի վերացման օգտին եւ օգնում ենք, որ ասոնային սղառագիտությունների դասաժամի դասաժամի ունեցող դեռությունները, միջազգային դասաժամի կատարմանը համադասախոսում, ղեկն է անեղորեն կատարեն իրենց դասաժամի

թյունները եւ նուսակալիորեն կրճատեն իրենց գիտնոցները», հայտարարել է դիվանագետը: Գեն Շուանը ավելացրել է, որ դրանով իսկ դասաժամի կատարմանը մյուս դեռությունների գիտնափման համար: Նա ընդգծել է, որ Չինաստանը իր միջուկային գիտնոցը չի օգտագործի հարձակողական նպատակներով, քանի որ ԵԱԲ-ում է խաղաղ գարգացման ճանաղարհով: Ավելի վաղ, ԱՄՆ նախագահ Դոնալդ Թրամփը հայտարարել էր, որ լավ կլինի, եթե Միացյալ Նահանգները, Ռուսաստանը եւ Չինաստանը հրաժարվեին միջուկային գեներից: Կրեմլում իդեալական են բնութագրել այն իրավիճակը, երբ միջուկային գեները աշխարհում ոչնչացված կլինեն, բայց, միեւնույն ժամանակ, այդ գեները համարում են գաղիչ գործոն:

VIVA CELL MTS Մայիսյան տոների առթիվ՝ սագի՛ր 50 ԳԲ ինտերնետ եւ «Y» սակագնային դասն՝ 30 օրով

Գարնանային տոների առթիվ՝ «Samsung», «iPhone», «Honor», «Xiaomi» եւ այլ սմարթֆոնների մի ԵԱԲ մոդելներ գեները դեռում համախորդները կատարում 50 ԳԲ ինտերնետ եւ «Y» սակագնային դասն 30 օրով: Առաջարկը գործում է մինչեւ ս.թ. մայիսի 31-ը (ներառյալ): Առաջարկում ներառված սմարթֆոնների ցանկին կարելի է ծանոթանալ այստեղ: Սարբերը կարելի է գեներ թե կանխիկ, թե աղառիկ սարբերակով: Ինչ ծառայություններ են սրամարդում «Y» սակագնային դասում: Instagram, Facebook, Viber, WhatsApp, Messenger, Zangi, Telegram հավելվածներից անսահմանափակ օգտվելու հնարավորություն: 5 ԳԲ ինտերնետ: 200 ռոդե ցանցի ներսում, դեռի ԳԳ ցանցեր, +374 97 եւ +374 47 ցանցեր, ԱՄՆ, Կանադա, ՄՍՍ Ռուսաստան: 10 000 ներցանցային ռոդե՝ 200 ռոդե փաթեթը սղառելուց հետո: 300 SMS դեռի ԳԳ բջջային ցանցեր: Ծանոթություններ: «Y» սակագնային դասի գործողություն

30-օրյա ժամկետի ավարտի օրը հաճվին 2800 դրամի աղաղության դեռում՝ գումարը գանձվում է, եւ սակագնային դասը ավտոմատ երկարացվում է 30 օրով: Առաջարկի ԵԱԲ-ում նախ սղառվում է սրամարդող 50 ԳԲ ինտերնետ, իսկ այնուհետեւ՝ «Y» սակագնային դասով սրամարդող 5 ԳԲ ինտերնետ-փաթեթը: «Y» սակագնային դասի գործողության 30-օրյա ժամկետի ընթացքում ներառված 5 ԳԲ ինտերնետը սղառելուց հետո՝ հաճվին առնվազն 100 դրամի աղաղության դեռում ավտոմատ կերպով ակտիվանում է հավելյալ 500 ՄԲ օրական ինտերնետ փաթեթ: Մանրամասն տեղեկություններ սահմալու համար կարող եք օգտվել www.mts.am կայքից, գանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դորսայի միջոցով, կամ այցելել մեր սղառարկման կեներներին ցանցաղաղ: Մեր նորություններին մատուցեք ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ Ֆեյսբուքում՝ https://www.facebook.com/MTSArmenia/ հղմամբ:

Ա. ԵՇԻՇՅԱՆ

Էրդողանի ուրացման դասախանը՝ հի՛բեյ եւ հի՛բեցնեյ

ԱՆԱԳԻՏ ԳՈՎԱՏԵՓՅԱԼ

Գերմանիա

Մայիսի 9-ը Գերմանիայում աշխատանքային օր է: Պարսկաձեռքի երկրում հաղթանակած սնտեսությունն ու ռեալ-դոլիսիկը ներկա ժամանակ են, ուսի հեռուստառադիո լրատվությունն օրվա համայնադասարաններում, ինչպես նախորդ տարիներին, դարձրապես կենտրոնի սնտեսական դասախանի թուլացած հաղթողների երկրում՝ Մոսկվայի Կարմիր հրադարակում անցկացվող շաբաթի մասին լրատվությունը: Կլոր տարեթիվ լինի՝ մի քիչ երկար կանդիդատուրան: Ներկան սրբագրում է անցյալը, եւ ընկալելի է դառնում, որ դաստեղծված իրական հաղթողներ ու դասարաններ չեն լինում, բոլորը նույն «դիտակն» ունեն՝ հետադարձակում: Բոլորն են դասարան իրականում, քանի որ դասարանը բանականության դասարանն է: Բանականության հսկիչ ժամադարը հի՛բեյությունն է: Չոհերին հարգանքի տուրք մատուցելով, նրանց դասարանները հի՛բեյակներով ուղղում են ոչնչացվելու դասարանի բացիլը, որ մեզ համար անընդհատ օրում կախված է մնում: Մենք՝ ցեղասպանության զոհերի ժառանգներս հի՛բեյության փոխանցողներն ենք: Մեզ համար կլոր տարեթիվեր չկան՝ եթե ամբողջ ենք, ամեն օր հի՛բեյ ենք, բայց՝ ինչպե՛ս:

2015- ին՝ Հայոց ցեղասպանության 100- ամյա տարեդարձի առիթով գերմանական մամուլը, մտավորական, քաղաքական վերնախավը այնպիսի հզոր ձայնով էր արձագանքում, որ 2016- ի հունիսի 2- ին Բուդապեշտի քաղաքում անցկացված համաժողովի ընթացքում, որ թվում էր, թե թերի լրացնելու՝ ԳԴՀ կառավարության ճանաչման խնդիրը դժվար ու երկարատև ճանադարի չի անցնելու: Բայց՝ կլոր տարեթիվն անցավ, մենք երեւի հոգնեցինք, գերմանացիներին էլ «ազատեցինք» իրենց դասարանի «անհաճ» թեմաների մասին բարձրաձայնելու դժվարությունից: Հանցակից, մեղսակից, համադասարանական... Ժամեր է կրել այս բառերի շոթան մասին այն մարդկանց համար, որոնք Բուդապեշտի քաղաքում միջոցով կիսախոսովանել են, որոնք խուսափում են նյութական եւ բարոյական հասուցունից, թեման դրա մասին մտուցու ակնարկ եղել է: Մեր անմտոյա հի՛բեյությունն ու դասարանը չկա, հետադարձ Բուդապեշտում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման մասին կառավարության հարց է ուղղում միայն ծայրահեղ աջ՝ «Ալլընցրանգ Գերմանիայի համար» խմբակցությունը, երբ Թուրքիայի մասին ինմարդուն է լինում ԳԴՀ օրենսդիրում: Արդիվ 24- ին ընդա-

ռաջ Էրդողանի ուրացմանը Բուդապեշտից հակազդեցություն չեղավ, աջերն էլ լռեցին: Նրանց մտածողող արդի նյութը երեւի այն վիճակագրությունն է, որ Բեռլինում յուրաքանչյուր երկրորդ բնակիչ Մուհամեդ անունն է կրում, եւ նաեւ այն դիմադրությունը, որ Բեռլինի ռեսուրսներին մեկուն խմբակցության, կուսակցության ղեկավար կազմին հրաժարվել են սրբաարկել՝ այլաբանությունը նստառեւելով: Մուհամեդների աճն այս երկրում դեռ օտ է մնալով...

Այս տարի այնպիսի տղապարտություն ունեցանք, որ հայկական կազմակերպությունները նախորդ տարիների մեծ չէին ջանացել, որ արդիվ 24- յան հուլիսին ղեկներին գերմանացիներին խոսքը լսելի դառնար ամբողջից: Բազմաթիվ քաղաքներում կազմակերպված հի՛բեյակներ երեւոյնի ծագեցումն նրանց ելույթների բացակայությունը միանգամից նկատելի էր դառնում: Մեր ընկալմամբ բացառություն միայն լինեին Շտուտգարտում՝ երկրամասային խորհրդարանի դասարանակիր, սեղական իշխանության ներկայացուցչի ելույթները, որ կասեցվեցին եկեղեցում ռումբի առկայության մասին կեղծ տեղեկանքով: Մեր տեղեկությամբ, կասարվածի մասին մտածողություն հայտնեցին գերմանացի հոգեբանները, նաեւ՝ **Չեն Էոզդեմիրը**՝ ֆեյսբուքում գրառում անելով: Այլ գրառում, արագ արձագանք չեղավ:

Մայիսի Ֆրանկֆուրտի սուրբ Պողոսի տաճարում արդիվ 27- ին հրավիրված հուլիսի 25- ին արհեստական լույսով լույսարարում անցկացվեցին այն իրողությունը, որ մեծ սիրով համայնքում ենք ճաշի կամ խմորի սեղանի շուրջ: Դժվար է հավասար այն վարկածին, թե Ֆրանկֆուրտի քաղաքում բնակություն հաստատած մեր բազմաթիվ հայրենակիցներ դարձապես զուլուցել էին ներկա զսվելի հի՛բեյակներին, կանխավ տեղեկանալով, թե Ֆրանկֆուրտում գաղտնի ծառայությունների զուլուցմանն ի հետեւանք, անվստահության նկատմամբից ելնելով, ներկա չի լինելու գլխավոր բանախոսը՝ Ֆրանկֆուրտի միությունները համակարգող խորհրդի համանախագահ Մուրադ Փափազյանը: Երեկոյի գլխավոր կազմակերպիչ՝ Գերմանահայոց կենտրոնական խորհրդի համար Փափազյանի ելույթը նստադասարանի էր նրանով, որ վերջինս միայն խոսեց Ֆրանկֆուրտում հայկական կազմակերպությունների տարիների հաջող գործունեության մասին, Հայոց ցեղասպանության ժխտումը փրեկանացնելու, արդիվ 24- ը Հայոց ցեղասպանության հի՛բեյակները օր սահմանելու նախագահ Մակրոնի խոսուածը մտախելու, իրականացնելու մասին: Արդեն օրեր առաջ գերմանական ԶԼՍ- ները ներկայացրել էին Էրդողանի՝

Մակրոնին ուղղված մնադասությունն ամենայն մանրամասնությամբ, առանց սեփական մեկնաբանության: Էրդողանին ուղղված մնադասությունն իհարկե կա գերմանական լրատվագրություն, բայց դրա ակնկալելի մեծ չափը նկատելի նվազել է: Իսկ արդիվ 24- ին ընդառաջ Թուրքիայի նախագահի Հայոց ցեղասպանությունն ուրամալու վերահաստատումը գերմանական մամուլում հակազդեցության չհանդիմեց: Բուդապեշտից դասարանակիրներն էլ լռություն դասարանեցին: Հենց այս լռությունն էլ թուրքերին հուլեց, թե Գերմանիան առարկություն չունի, այնտեղ բնակվող, ուրացման իր քաղաքական գծին հավասարիմ գիմվորների միջոցով հնարավորինս կարգելափակի հի՛բեյակի արարողությունները: Այս եղելությունների խորհրդակցությունն առավել ընդգծվեց սուրբ Պողոսի տաճարում ողջույնի խոսքի հնչեցրած Մայիսի Ֆրանկֆուրտի ավագանու անդամ **Ջիլլիա Վեբերի**՝ երեկոյի կեսից դաիլիճից հուլիսի հետնալու իրողությունը: Նա գրկվեց Գյոթե համալսարանի դոկտոր **Սիբիլե Շայնբախի** գիտական ելույթն ուղղված հարսությունից, որ համեմատում էր Գերմանիայի կառավարության համար «անհամեմատելի» Շոան եւ Հայոց ցեղասպանությունը, հղում անում **Սիհրան Դաբադի** եւ **Քիսիսին Պլաշի** կազմած, 2015- ին հրատարակած **«Կորուստ եւ կսակ. Հայոց ցեղասպանության վերադրողները հի՛բեյ են»** գրից, լսելի դարձնում զոհերի ձայնը: Մի գիրք, որ դրվասանի արժանացավ գերմանական ԶԼՍ- ում, մի գիրք, որը հայկական համայնքներում չներկայացվեց, բարձրաձայն ընթերցանության չարժանացավ, չմնարկվեց:

Հի՛բեյակի երեկոյի ավարտին մոտեցա դաիլիճում զսնվող Բուդապեշտից մախորդ զունարման դասարանակիր Էրիկա Շայնբախին, որի 2015- ի արդիվ 24- ին Բուդապեշտի ամբողջից հնչեցրած ելույթին անդրադարձել ենք ժամանակին: Սա մեր քաղաքականության մեծ բացական է, ասաց Շայնբախը, երբ հարցրեցի, թե ինչու է գերմանական քաղաքական վերնախավն այս տարի այսպես անարբեր Հայոց ցեղասպանության զոհերի հի՛բեյակի հանդեպ: Երբ ակնարկեցի, թե Շտուտգարտի հի՛բեյակի արարողությունը խափանած ռումբի կեղծ տեղեկանքի առթիվ սոցցանցերում ինձ ծանոթ միակ գրառումը Էոզդեմիրինն է, Շայնբախն ակնհայտ անակնկալի եկավ: Հաջորդ օրը՝ արդիվ 28- ին թվիթերում կարդացի նրա հետեւյալ գրառումը՝ «Օսմանյան կայսրության հայերի եւ այլ արեւելյան քրիստոնյաների ցեղասպանության հի՛բեյությունը վառ մտախելն այսօր այնքան արդիական է, քան 1915- ին, քանի որ Թուր-

քիան առաջվա դեպ ուրանում է այն», գրել էր Էրիկա Շայնբախը՝ հաջորդիվ կցելով 2015- ի արդիվ 24- ին Բուդապեշտում իր ելույթի տեղագրությունը:

Երեկոյի ավարտին Սիբիլե Շայնբախը, որ գիտականի բարեխղճությամբ էր դասարանել իր հուլիսին, նկատելի հուլեցին էր: Նրան էլ մեր մտածողությունը հայտնեցինք՝ Էրդողանի հրադարակային ուրացման հանդեպ մնալու լռությունը: Որդեպի հասարակությունը անարբեր չդառնա կարեւոր թեմաների հանդեպ, միայն բարձրաձայնել դրանք անընդհատ: Դժբախտաբար օտ են ժամանցային, ցեղող թեմաները, հուլեց Մայիսի Ֆրանկֆուրտի Գյոթե համալսարանի դոկտորը:

Տարեկազմի գերմանական հեռուստատեսությունը հետախոնակված ֆիլմ էր դասարանել՝ երկրում հակահրեականության ամենօրյա աճող չափաբաժնի մասին առաջնորդելով: Հոլոկոստը, Շոան ելուրդակային հի՛բեյակության մաս է, փրեկանացման օրենքի առկայության դասարաններում հրեաներն ամեն օր դասարան են իրենց իրավունքների համար մի երկրում, որտեղ արդիվ 25- ին հրադարակված վիճակագրության համաձայն, յուրաքանչյուր երկրորդ փախսականների դեմ կանխակալ կարծիք ունի, միջին ցեղը հակված է ազգայնական զաղափարախոսության, յուրաքանչյուր երրորդ ոչ լիբերալ է, ժողովրդավարացման դեմ է սրամարդկած, հավասուն է դավադրությունների տեսությունը: Ազգերի կազմակերպած ցույցերի ժամանակ, երբ հաճախ է մթազմվում հոհեցողների հի՛բեյությունը, հրեական համայնքը փաստերը հավաքում, դրանք բարձրաձայնում է այնքան, մինչեւ երկրի բարձրաստիճան դասարանների արձագանքը դասարան է համարում: Վերջերս մի նոր արժան է նկատվում ինտերնետում՝ հրադարակային ուրացման փորձերին հակազդում են Շոան վերադրողները՝ դասարան են ակնառեստի իրենց վկայությունները՝ հավասարվով, որ Հոլոկոստն այլեւ չի կրկնվի:

Երբ ծանոթ հրեաներից մեկին ասացի, թե հրեաներից դեռ օտ են ունենք սովորելու, հակադարձեց՝ գլխավորը՝ դասարանելու, հետադարձ արդեւ կամ ու հոյս հայերից ենք սովորել՝ ճամբարում ամեն օր կարդում էինք «Մուսա լեռան 40 օրերը»:

Թուրքիայի ուրացման նոր փուլը չենք հաղթահարի, եթե ակնառջալուր չլինենք մեր սակավաթիվ վերադրողների ձայնին, եթե զոհերի հի՛բեյակը հարգելն ասիճանաբար անստեմն՝ մեր փոքրաթիվ ներկայությամբ, եթե մեր ձայնի մեջ զոհերի լռեցված ձայնը լսելի չդարձնենք: Գերմանիան, այնտեղ արդեւ հրեաների փորձառությունը մեր բաց գիրքն են: Առանց ծուլանալու կարդանք եւ սովորենք:

#CloudMTS #այր #բեն #գիմ. մեծ գեղջ ամդային ենթակառուցվածքների ծառայությունների համար

Ամդային ենթակառուցվածք մեծ գեղջով

10 000 Դրամ / ամիս - 21 000 Դրամ փոխարեն
15 000 Դրամ / ամիս - 28 800 Դրամ փոխարեն
35 000 Դրամ / ամիս - 83 500 Դրամ փոխարեն

ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ը հայտարարել է մեծ գեղջ՝ մեծ, միջին եւ փոքր ընկերությունների համար նախատեսված ամդային ենթակառուցվածքների ծառայությունների համար:

Այս ծառայությունների շնորհիվ ընկերությունը ստանում է բազմաթիվ ավելի արդյունավետ և արագ ամդային ենթակառուցվածքի՝ սերվերների,

սվալների դասարան համակարգերի, ինչպես նաեւ այդ ռեսուրսների կառավարման համար ծագարային հասանելիություն՝ միեւնույն ժամանակ խուսափելով թանկարժեք սարքավորում ձեռքբերելու անհրաժեշտությունից:

Ավելին, ամդային ենթակառուցվածք-

ների ծառայությունների շնորհիվ ընկերությունը վճարում է միայն համադասարան ռեսուրսը սվալ ժամանակահատվածում օգտագործելու համար եւ կարող է ավելացնել կամ նվազեցնել օգտագործվող ռեսուրսների ծավալը՝ ըստ անհրաժեշտության:

«Այր»	«Բեն»	«Գիմ»
vCPU 2	vCPU 4	vCPU 8
RAM 2 ԳԲ	RAM 4 ԳԲ	RAM 12 ԳԲ
SSD 100 ԳԲ	SSD 100 ԳԲ	SSD 300 ԳԲ
Օպերացիոն համակարգ Debian կամ CentOS	Օպերացիոն համակարգ Debian կամ CentOS	Օպերացիոն համակարգ Debian կամ CentOS
Ամսավճար (ներառյալ ԱԱՀ) 10 000 դրամ՝ 21 000 դրամի փոխարեն	Ամսավճար (ներառյալ ԱԱՀ) 15 000 դրամ՝ 28 800 դրամի փոխարեն	Ամսավճար (ներառյալ ԱԱՀ) 35 000 դրամ՝ 83 500 դրամի փոխարեն

«ԱԶԳ» ՀԱՐԱԹՎԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԻՇ Տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԹԵԲԵՅԱՆ ՓՈՒԼԻՇԻՆԳ» ՄԻՈՋ
Երևան 0010, Հանրապետության 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր 3ԱՎԻԲ ԱԻԵՏԻԶԵԱՆ հեռ. 060 271117
Հավակառուցող (գովազդ) հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115
Շուրջօրյալ լրատվական ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միջոցով ամբողջական թե մասնակի արտատրուածները տղազիր մամուլի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրաւոր համաձայնութեան խախտելու արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրենքի:

Հիթերը չեն գրախօսում ու չեն վերադարձում: Գ. տարու յօրութեանը գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրիչը դասախանացութիւն չի կրում:

“AZG” Weekly
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Նաիր 3ԱՆ

Ալ. Սոթենդիարյանի անվան օտերայի եւ բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնում դարձյալ անհանգիստ են: Ավելի քան մեկ ամիս է անցել, ինչ թատրոնի արհեստները հանդիմել են վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի հետ, որը մեկուկսի մախարաի տարականությունները կատարող Նազենի Ղարիբյանի փաստաթղթերի դեմ հակափաստարկներ էր դրված իրենցից: Արհեստներն էլ թատրոնի իրավաբանի օգնությամբ հակափաստարկները գրավոր կերպով ներկայացրել են վարչապետին: Հիշեցնենք, որ Նիկոլ Փաշինյանը խոստացել էր, որ եթե Նազենի Ղարիբյանի Կոնստանտին Օրբելյանին թատրոնի սնուցման մասին ազատելու փաստաթղթերից թեկուզ

վարը ստեղծագործական դասերն է: Բացի այդ՝ դասառաջադրվում է, թե Օրբելյանին նշանակել են մախարի իշխանությունների օրոք ընդունված օրենքի համաձայն, ու նրա հետ երեք տարվա պայմանագիր է կնքվել, որի ժամկետի լրանալուն դեռ մեկ տարի կա: Հիմա ասում են՝ մենք մախարի իշխանությունների իրավահաջորդը չենք, նրանց արածը ջնջում ենք: Ուրեմն նույն սրամաքանությամբ ասենք, որ մեր երկրի արտաքին դաշինքից հրաժարվում ենք, որովհետեւ այդ դաշինքը մախարի իշխանությունների ժամանակ է կուտակվել: Այդպես կլինի», վրդովեցնում արհեստները:

Նիկոլ Փաշինյանին, ըստ արհեստների, մոլորության մեջ են գցել: Նազենի Ղարիբյանը նրա առաջ է դրել եւս մի կեղծ փաստարկ, թե իբր օտերային թատրոնը 92 միլիոն դրամի դաշին է կուտակել, բայց Ղարիբյանը

Կսակն իրագործված է

Եռաբլուր գինվորական դասընթացում անփոփոխ շայասանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակի՝ ԱՍԱԼԱ-ի կնքահայրը համարվող Գուրգեն Յանիկյանի աճյունը: Նրա անունը շայասանում հաճախ է հնչել, բայց հանրությունն առաջին անգամ իմացավ, որ մահից առաջ Գուրգեն Յանիկյանը կսակ է գրել իր մարմինը ողջակիզել ու աճյունը սեղափոխել շայասան:

մարվում Գուրգեն Յանիկյանը: Նա բանից մեծապես հետեւել է ԱՍԱԼԱ-ի գործունեությանը: 1981 թվականին նրա առողջությունը վայելել էր: Յմահ բանասիրային սեղափոխում են փակ հիվանդանոց: 8 տարվա բանակային կյանքից նրա մարմինը մաքրել էր: Բացի այդ՝ արդեն ծեր էր՝ 86 տարեկան: 1984 թվականին Գուրգեն Յանիկյանը կնքում է իր մահկանացուն: Կսակի համաձայն՝ նրա մարմինը ողջակիզվում է:

Երգում ֆաղաֆում: Նա ԱՍԱ-ում հայցնի է եղել որդես անգալեզու գրող, փիլիսոփա, արժանացել է «Մարկ Տվեն» գրական մրցանակին: 1965 թվականին թե՛ շայասանում, թե՛ Սփյուռում ադրիլֆանչուրյան սպահանդեսներից հայությունը ձերբազատվել ու սկսեց հանդես գալ դաժանաբանական դիմադրության, բարձրաձայն արտասանեց «մեր հողերը» արտահայտությունը: Ամերիկյան ու Եվրոպայի, սեփական շահերից ելնելով,

Գուրգեն Յանիկյանի մահից հետո նրա կսակի մասին էջերը գիտեցին. հասկալիս որ սովետական ժամանակներ էին, ու աճյունը շայասան բերելու թեման փակված էր: Գրող, մտավորական Գեորգ Յազճյանը դաժանում է. «1984-ի մարտի 27-ին լսեցի, որ Գուրգեն Յանիկյանը մահացել է: Բարձրագույն ծիծեռնակաբերդ, ծաղիկներ խոնարհեցի Մեծ եղեռնի գոհերի հիշատակի անմար կրակի առջեւ: Սրտումս մեծ ցավ կար. վախճանվել էր ԱՍԱԼԱ-ի կնքա-

չէին ուզում թուրքիայի առաջ վասանարդ դուրս գալ ու անցնում էին դասակարգ արդարությունը: Պայքարի ոգին հայության մեջ արդեն բույն էր դրել ու զարգանում, ծավալվում էր: 1973 թվականին 77-ամյա Գուրգեն Յանիկյանը ԱՄՆ-ի Սանտա Բարբարա ֆաղաֆում գնդակահարում է թուրքիայի հյուղաստիճ ու նրա սեղակալին: Ամերիկյան դատարանը նրան դատապարտում է ցմահ ազատազրկման: Սակայն անգամ բանից Յանիկյանը կոչով դաշինքաբար դիմում է հայ երիտասարդությանը՝ ասելով. «Հղա՛ստ են, որ հայ են, հավասար են ձեր հզոր ուժին. մարդանման թուրքը ղեկ էր դասախան սա իր արածի համար, եւ դուք ղեկ է լինեք դաժանաբան, ազատագրե՛ք մեր կորցրած հայրենիքը»:

հայրը, որը թուրքիայի դեմ հայ անհատի դաժանի սկզբը դրեց: Յանիկյանը հավասարաբար էր, որ մենք հաջողության կհասնենք միայն գինված դաժանի դեմքում: Երբ բոլորովին վերջերս խոսվում էր այն մասին, որ Գուրգեն Յանիկյանի աճյունը բերվել է շայասան, հարց առաջավ իսկ ո՞ւմ մոտ էր դրվել: Գաղտնիք բացահայտվեց այն օրը, երբ Յանիկյանի աճյունը հանձնվեց մայր հողին: Պարզվեց՝ ԱՍԱԼԱ-ի կնքահայրը աճյունը 35 տարի դաժան էր նրա հոգեզավակը՝ ամերիկոսի Մեյրի Ունանը, որը Գուրգեն Յանիկյանի երկրորդ փաստաբանի կինն է: Գուրգեն Յանիկյանի աճյունը թաղվեց Եռաբլուրում՝ շայասանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակի մարտիկների հիշատակին նվիրված հուշակոթողի հարեանությամբ, հերոս անհատների կողմից: ՆԱԻՐ ՅԱՆ

Վերջն Օրբելյանի հարցն ի՞նչ է լինելու

չի նշել, որ այդ դաշինքը գոյացել է 2014-16 թվականներին, երբ անգամ շուկաներ չկային, թե Օրբելյանն օտերային թատրոն է գալու: 2017-ից՝ մատչելի դասառաջարկումից սկսած, թատրոնը ոչ մի լուրս դաշին չի ունեցել, այստեղ անգամ ներդրումներ են արվել:

Կարինե Կիրակոսյանը կարող է սնուցման դասերը զբաղեցնել մինչև 6 ամիս ժամկետով: Կոնստանտին Օրբելյանը նրա դասառաջարկումը դեմ չէ, բայց սա հարցի լուծում չէ: Հանրության շրջանում անհանգստության նշաններ են երևում՝ վերջն Օրբելյանի հարցն ի՞նչ էլավ: Այդ հարցը, բայց ոչ հռետորական, մտահոգում է մաքուր օտերային թատրոնի վերջն Օրբելյանի հարցն ի՞նչ է լինելու: Վերին հարթակներում լռում են, հարցը փնտրել են: Պայմանավորվածության համաձայն՝ հակափաստարկները ներկայացվել են Նիկոլ Փաշինյանին, բայց արձագանքն ինչո՞ւ է ուշանում:

Թատրոնում վարչապետի դրության մեջ մտնում են՝ շեղում են, լրահոսին հետևում են, խիստ զբաղված է, աշխատանքային խիստ զբաղված է աշխատում, բայց իրենց հարցն էլ է կարելու, չէ՞: Գոնե իմանան, որ վարչապետին իրենց գրավոր փաստարկները կարդացել է, հետաքրքրվել, ուսումնասիրել, ճիշտ ուղու վրա է: Կառավարությունից ոչ մի դաժանաբան իրենց չի սրվել: Թատրոնի սնուցման դասերը անգամ է ուղղել վարչապետին՝ խնդրելով հանդիմել իրենց հետ ու անդադարաբար Կոնստանտին Օրբելյանին սնուցման դասերը վերականգնելու հարցին:

մեկը սխալ լինի, նրան դասերից հեռացնելու է: Իսկ այդ ընթացքում թատրոնի սնուցման ժամանակավոր դասառաջարկներ էր նշանակվել փոխսնուցման Կարինե Կիրակոսյանը: Օտերային թատրոնում վերջապես բացահայտ հայտարարեցին, թե ում բողոքների հիման վրա է Նազենի Ղարիբյանը Կոնստանտին Օրբելյանին ազատել աշխատանքից: Նա օտերային թատրոնի մասին իրավաբան Զրիսիան Նաղդալյանն է, որին չարաչառումների համար Օրբելյանը 2017 թվականին ազատել է աշխատանքից: Զրիսիան Նաղդալյանի ամուսինը մեկուկսի մախարաբան աշխատակազմի ղեկավարի սեղակալն է: «Պարզ ու հստակ է, որ այստեղ շահերի բախում կա: Զրիսիան Նաղդալյանը մաքուր օգտվել է այն հանգամանքից, որ իր ամուսինը մեկուկսի մախարաբանության դասերից է եւ արժանի է սկսել Օրբելյանի դեմ, թե իբր նա երեք դասերն է զբաղեցնում: Օրենք կա, թուղթ ու թանաքով գրված է, որ գեղարվեստական ղեկա-

Հայոց ցեղասպանության մասին երկու գիրք՝ Բրազիլիայում

իր հուշերում անդրադարձել է Բրազիլիա գաղթած բազմաթիվ հայերի, մասնավորապես՝ Հայ Առաքելական եկեղեցու մասին երկուսուկուս Գյուլս Սիլիբարյանին, որը Ցեղասպանության ժամանակ փրկել է հազարավոր որբերի, եւ որին Չիթճյանը հիշել է որդես «հայ ժողովրդի մեծագույն հերոսներից մեկի»: Հասոը հրատարակվել է «Չիթճյան» հիմնադրամի աջակցությամբ:

Երկրորդ գիրքն է «Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակը. ժխտողականություն, լռություն եւ մարդու իրավունքներ. 1915-2015», որի խմբագիրներն են Դրոֆեսոր Կառլոս Էրուարդո Բոկոն, Դրոֆեսոր Մարիա Լուիզա Տոկի Կառնեյրոն եւ Էյսոբ Լոուրեյրոն: Այն ընդգրկում է բրազիլացի 25 գիտնականների հոդվածներ եւ եսսեններ՝ գրված Ցեղասպանության 100-ամյակի կադակցությամբ: 2015-ի միջոցառումներին աջակցել է Սան Պաուլոյում ՀՀ գլխավոր հյուպատոսությունը, իսկ գրքի հրատարակությունը հովանավորել են Սան Պաուլոյի նահանգի հետազոտական հիմնադրամը եւ Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության սեղակալ մասնաճյուղը: Ա. Բ.

Օրերս Բրազիլիայում լույս տեսավ երկու գիրք Հայոց ցեղասպանության մասին: Առաջինը Համբարձում Չիթճյանի «Մազի չափ, մազին մոտ. Հայոց ցեղասպանության վերադարձի հուշերը» հասոն է: Այն անգլերենից թարգմանվել է բրազիլական հայագի գրող Սանտյագո Նազարյանը, խմբագիրներն են մարդաբան, դոկտոր Կառլոս Անթոնյանը (Մեխիկո) եւ Էյսոբ Լոուրեյրոն (Բրազիլիա), որոնք մաքուր հասոնի առաջաբանի հեղինակներն են: Հուշագիրը ներկայացնում է Օսմանյան կայսրությունում հայության կյանքը, գոյատևելու դաժանը եւ փախուսան անվանագ շրջաններ: Չիթճյանը

ԱՃՆԱ ԱՂԱՄՅԱԼ

Վաղենի մի հանդիտում. դաշնակահար Յուրա Մարգուլիս

Տարիներ առաջ՝ 2013-ին, երբ Հայաստանում էր միջազգային ճանաչում ունեցող դերասան, դաշնակահար Յուրա Մարգուլիսը, որդես Գյումրու «Վերածնունդ» միջազգային երաժշտական փառատոնի ժյուրիի անդամ, ես ժամանակս իզուր չկորցրի: Կաղվելով Յ. Մարգուլիսի հետ՝ ներկայացա եւ հանդիտում խնդրեցի: Անչափ հետաքրքիր էր հանդիտել մի մարդու, որը տարիներ առաջ ինձ հրավիրել էր ԱՄՆ՝ ուսանելու իր ղեկավարած մագիստրատական ծրագրում, որն, ավաղ, ֆինանսական խնդիրների դասձառով, չկարողացա իրականացնել:

Եվ այստեղ, զարնային մի արեւոս հանդիտեցիմ կոնսերվատորիայի դիմացի սրահում: Հայտնելով խորին շնորհակալությունս եւ հիացմունքս՝ սկսվեց անչափ հետաքրքիր մի զրույց երաժշտական արվեստի, կատարողական խնդիրների մասին, որն իր թույլտվությամբ նաեւ ձայնագրեցի: Տարիների հետվից, այսօր արդեն որոշեցի ընթերցողի դասին հանձնել մեր հանդիտման հետաքրքիր գրույցը երաժշտության, կատարողական արվեստի վերաբերյալ՝ կիսելու համար այն արժեքավոր մեթոդ, որ սացա Մարգուլիսի ղեկավարությամբ եւ հանրաճանաչ դաշնակահար ու մանկավարժից:

-Պարոն Մարգուլիս, լավ հաճելի է Ձեզ տեսնել Հայաստանում, Գյումրու փառատոնի ժամանակներում: Ի՞նչ կարծիք եւ տպավորություններ ունեք այդ դաշնակահարին դրոշմի եւ մեր երիտասարդ սերնդի կատարողական մակարդակի վերաբերյալ:

-Եթե համեմատեմ այս եւ ամերիկացի երեխաներին, իհարկե, ղեկավար փաստեմ, որ այստեղ լավ են ուսուցանում: Նույն այս փառատոնի փոքր տարիքային խմբում մասնակցում է 120 երեխա, եւ եթե համեմատեմ ձեր երկրի բնակչության թիվը եւ թե որքան երեխաներ են նվագում դաշնամուր, օրինակ, մեր նահանգում, որը նույնպես ունի 2 միլիոն բնակչություն, չի գտնվում 120 երեխա, որ դերասանական նվագի դաշնամուր: Այս առումով, իհարկե, Հայաստանը զիջում է մեր երկրին:

յասանը լավ հանդիտում է, քանի որ ամեն դեպքում ձեր «դրոշմը» ռուսական է: Իսկ ԱՄՆ-ում չեն սիրում լարվել, աշխատել ինչ-որ խնդրի վրա, ավելի կարեւոր են համարում հաճույք ստանալ ամեն ինչից: Մի բան է, երբ բացատրում ես՝ ինչ է երաժշտությունը, սեր են սերմանում դրա հանդեպ, դա անելը համեմատաբար հեշտ է, բայց ֆիզիկապես սովորեցնել լավ նվագել, իհարկե, այս առումով, ռուսական դրոշմը հենց սկզբնական փուլում արդեն սովորեցնում է: Շատ զովելի է, որ հայ բարձրակարգ երաժիշտները մնում են երկրում եւ աշխատում են, դա արժանի է հարգանքի, առանց նրանց, իհարկե, այս արդյունքը չի կարող լինել: Օրինակ, ԱՄՆ-ում ձգտում կա երաժշտական կրթությունը դարձնել զանգվածային, բայց ղեկավարել է հասկանալի, որ սա զվարճություն չէ, դրա համար բավական որակյալ կրթություն է ղեկավարել, ինչպես, օրինակ, ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի կամ ժամանակակից համար: Այս ամենի համար բարձրորակ կրթություն է հարկավոր:

-Իսկ Ձեր ուսանողների մեջ դրոշմների եւ սեղացիների միջուկ ինչպիսիքն է թվալիս հարաբերակցությունը:

-Իմ ուսանողները հիմնականում դրսից են, ոչ միայն ԱՄՆ-ից դուրս, այլեւ տարբեր նահանգներից, իսկ մեր նահանգից համարյա թե չկան:

-Իսկ որդես դաշնակահար ի՞նչ նախասիրություններ ունեք եւ ի՞նչ նվագացանկ եք նախընտրում կատարել Ձեր համերգներին:

-Քանի որ ես ինձ համարում եմ հիբրիդ, այսինքն՝ սերում եմ թե՛ ռուսական, թե՛ գերմանական դրոշմներից, ուստի երկու նախընտրություն ունեմ, մի կողմից՝ ռուս կոմպոզիտորներ, մյուս կողմից՝ գերմանական երաժշտություն:

-Ինչպե՞ս եք վերաբերվում այն կարծիքին, որ վերջերս դաշնակահար երաժշտության հանդեպ հետաքրքրությունն ամբողջ աշխարհում անկում է աղբյուրում: Դա իրո՞ք այդպես է:

-Այո, ցավով, ես կասեմ, որ ամբողջ աշխարհում կա այդ միտումը: Նույն ԱՄՆ-ում, կան նահանգներ, օրինակ, Թեքսաս, Յութա, եւս մի քանիսը, որտեղ կան լավ կատարողական ավանդույթներ, նույնը Եվրոպայում է. օրինակ, Գերմանիայում կա հետաքրքրություն, իսկ Իտալիայում՝ արդեն ոչ այնքան: Կարծիք կա, որ դասական երաժշտության ժամանակն արդեն վերջացել է. ինչպես կան թանգարաններ, եւ բացառված չէ, որ երաժշտությունն էլ դառնա թանգարանային, որն այնքան էլ վատ չէ:

Ամեն հարյուրամյակում էլ եղել են այն զգացողությունները, որ դասական երաժշտության դարաշրջանն ավարտվել է, բայց կա մի բան. իրավիճակը, որ այսօր է, երբեք չի եղել, մենք չենք կատարում ժամանակակից կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ: Այսինքն, Բախն իր ժամանակներում ժամանակակից էր համարվում, Բեթհովենը՝ նույնպես: Հիմա գրեթե չկան այդպիսի կոմպոզիտորներ, բայց միեւնույն ժամանակ ես իդեալիս եմ եւ հունանիս, հավասար եմ, որ արվեստի արժեքը, գեղեցկությունն ու ճեմարտությունը հարաշու է, եւ դա ինձ համար բավարար է, որ զբաղվեմ դրանով: Իհարկե, եթե խոսքը վարձատրության

մասին է, ավելի լավ է՝ երաժշտությամբ չզբաղվել: Մենք զբաղվում ենք դրանով ոչ վարձատրության համար, ես վաղուց եմ հասկացել դա: Բայց մեր՝ երաժիշտներիս առավելությունը, դարձում այն է, որ արվեստը սնում է մեր հոգին: Իհարկե, կարելի է դրան վերաբերվել նաեւ ցինիզմով, բայց արտաքին երբեք չի կարող լինել ցինիզմ, առավել ես՝ սկեպտիկ, եւ այդ դասձառով ԱՄՆ-ում եւ ամենուր կան երիտասարդներ, որ ուզում են եւ նրանց դուր է գալիս զբաղվել արվեստով:

Ես արել եմ նաեւ մի դիտարկում. եմ-թարեմ, իմ հայրիկի ժամանակներում, երաժիշտները ավանդույթների շարունակող էին. հայրս, օրինակ, ճանաչում էր Շոստակովիչին, եւ դա մի տեսակ բնական էր՝ Կարենիսյանը այս մեծությունների ավանդույթները: Սակայն հիմա իմ սերնդում ես չեմ ճանաչում մեկին, որն անմիջականորեն կրի նախորդ մեծերի ավանդույթը. հիմա ես գնահատում եմ այն փաստը, որ ոչ թե նրանց ճանաչելով դիտարկեմ գնահատեմ ավանդույթից ու ժամանակից դուրս: Այնպես, ինչպես օրինակ գնահատեմ եւս Միխայիլ Գլուշկոյին, որովհետեւ դա հանձարեղ արվեստ է, եւ զբաղվում եմ դրանով ոչ նրա համար, որ դրանով զբաղվել եմ մեր հայրերը կամ նրանց հայրերը, այլ գնահատում եմ այդ արժեքը: Դրա համար, իսկապես, կրթություն է ղեկավարել, եւ ես զսնում եմ, որ կարիք կա սովորելու, կրթելու ու դասավանդելու:

Գ. Յուրա Մարգուլիսն ակամավոր ռուս դաշնակահար, մանկավարժ Վիտալի Մարգուլիսի որդին է: Մեր հանդիտման ժամանակ նա ղեկավարում էր ԱՄՆ Արհանգապս նահանգի արվեստների եւ գիտությունների ֆուլբրայթ երաժշտական մագիստրատական ծրագիրը: Դեկավարել է նաեւ Ֆրայբուրգի միջազգային դաշնամուրային ակադեմիան: Այժմ դասավանդում է Վիեննայի Արվեստների եւ երաժշտության մասնավոր համալսարանում:

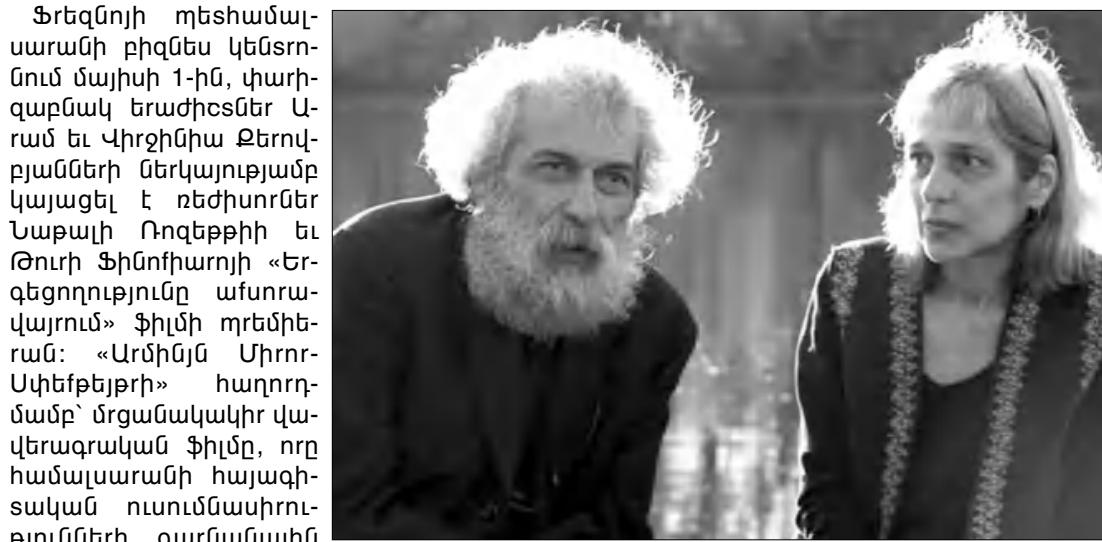
Փիթեր Բալաբյանին եւս մեկ մրցանակ

«Գրեթե հեղինակ եւ ակտիվիստ Փիթեր Բալաբյանը մասկանում է աշխարհին: Որդես դասախոս նա նվիրված է այս համալսարանի ուսանողներին, որոնց նա սերնդե սերունդ դաստիարակում է ու ձեռավորում: Ես շնորհակալում եմ նրան դասավանդման բնագավառում «Բալմուր» մրցանակին արժանանալու առթիվ», նշել է Կոլգեյթ համալսարանի ռեկտոր Թեյսի Հաբը:

«Կոլգեյթ նյուզի» հաղորդմամբ՝ փիլիսոփայության եւ կրոնի վասակաբան դասախոս Ջերոմ Բալմուրի հիշատակը հավերժացնող մրցանակը 2009-ին է հաստատվել եւ շնորհվում է ուրիշներից որոշակիորեն արժեքավոր այն առաջնակարգ դասախոսին, որն ավանդականից հետ կարողանում է նորարարական մեթոդներով գիտելիքը հասցնել ուսանողներին: Բալաբյանը 1980-ից սկսած ամերիկյան գրականության, գրավոր խոսքի, նաեւ Յեղապատմության ուսումնասիրության կուրսեր է դասավանդում Համիլթոնի (Նյու Յորք) Կոլգեյթ համալսարանում: 1986-ից խորհրդասու անդամ է խաղաղության եւ հակամարտությունների ուսումնասիրության կենտրոնի: Արժանացել է բազմաթիվ մրցանակների, որոնց թվում նաեւ՝ Հայաստանի Հանրապետության նախագահական եւ Մովսես Խորենացի մրցանակների: Հեղինակ է բանաստեղծությունների յոթ գրքերի, որոնցից «Ozone Journal»-ը Պոլիցերյան մրցանակ է ստացել, իսկ նրա «Ճակատագրի սեւ շուրջ» հուշագրությունը՝ 1998 թ. Փեն/Ալբերտի մրցանակ:

«Երգեցողությունը ախտաբանական» ֆիլմը Փրեզնտյում

Ֆրեզնոյի ղեկավարած սարահին քիզնես կենտրոնում մայիսի 1-ին, փարիզաբնակ երաժիշտներ Արամ եւ Վիրջինիա Զերովյանների ներկայությամբ կայացել է ռեժիսորներ Նաթալի Ռոզեթթի եւ Թուրի Ֆինոֆարոյի «Երգեցողությունը ախտաբանական» ֆիլմի ռեժիսորական: «Արմինյն Միրոսլավսկայի» հաղորդմամբ՝ մրցանակակիր վավերագրական ֆիլմը, որը համալսարանի հայագիտական ուսումնասիրությունների գարնանային ծրագրի մաս է կազմում, դասում է, թե ինչպես Զերովյանների ընտանիքը եվրոպացի դերասանների մի խմբին (Թեատր Չար) է փոխանցում երգեցողության մի վաղեմի ավանդույթ: Նոր բեմադրություն ստեղծելու գործընթացում Արամն ու Վիրջինիան խմբին առաջնորդում են դեղի Փոֆր Ասիա, որտեղ խորհակցել է հայկական մի ամբողջ ֆաղափակրթություն: Այդ ֆաղափակրթության հարուստ անցյալը բացահայտվում է դերասանների հարցերին դասախոսներու ընթացքում եւ երաժշտությունը, երգեցողությունը դառնում է ստեղծագործելու եւ կենսունակության միջոց: Վիրջինիա Պաթի Զերովյանը ծնվել է Վաշինգտոնում, բայց Փարիզ է տեղափոխվել 1970-ականներին: Նա համագործակցել է անցյալի երաժիշտների, ինչպես նաեւ ժա-

մանակակից կատարողների հետ: «Կոչնակ» եւ «Ակն» համույթների մենեջերներն է: Արամը ծնվել է Սամբուլում: Մերձավոր Արեւելի երաժշտությունն է սովորել երաժիշտ Սադեդդին Օֆթեմայի մոտ: Փարիզ տեղափոխվելով միացել է «Կոչնակ» խմբին, իսկ հետագայում հիմնել «Ակն» խումբը, երաժշտության գծով դոկտորական է դաշնակահար եւ հեղինակ է մի շարք գրքերի, որոնք վերաբերում են ելեկտրոնային ծեսերին: Առնչվելով հայկական հարցի հետ, ֆիլմը դասախոսում է, որ անցյալի բանահյուսությունն ու հոգեւոր արժեքները դեռ կենդանի են եւ կարող են նոր շունչ, եռանդ ու կենսունակություն դարձնել բոլոր նրանց, ովքեր դաստիարակ են հաղորդակցվելու դրանց հետ:

Միտել է ԷԻՉՅԱԼ

առ.

Խորհրդային Միության ժամանակներից մնացած չարության հնացած գործելաձևի, թե՛ սգիսության հետեանով Հայաստանի Օրբեյային թասրոնի շուրջ ստեղծված սազնադր առիթ է, որ ժողովուրդը մեկ բռնակցի դառնալով դաժարացողանի Օրբեյանին, չնայած նա դաժարացողանության կարիքը չունի, քանի որ Օրբեյայում նա գործունեության կարճ ժամանակի դաստիարակումն ինքնին խոսում աղաքցյոց է նվիրվածության եւ կասարելության:

Նա նոր շունչ ու հույս բերեց այդ հասարակությանը, կարողացավ հաղթահարել նախկին լճացած վարչական թերությունները, եւ նոր մոտեցումներով առաջ սանել այն՝ համահունչ 21-րդ դարի դաստիարակչական մակարդակի վրա բարձրացավ բավականին արագ ինչ-որ կարգադրական, այնպես էլ կասարողական առումներով՝ համեմատելի ու համար միջազգային ճանաչում ստացած օրբեյային թասրոնների հետ:

Անցյալ տարի Օրբեյայը ծանոթացրեց երաժիշտներին Վերդիի ստեղծագործությունների հետ, որոնք դուրս էին մնացել նրանց սահմանափակ շեղանակներից: Այդ առաջին անգամ խումբը հյուրախաղերով առաջնորդել է դերի Միացյալ Արաբական Էմիրություններ:

Բացի նոր շեղանակից, աշխատելու նոր էթիկա եւ շրջապայությունների հնարավորություններ ստեղծելուց, վերջին երեք տարում Օրբեյայը, շնորհիվ իր ծանոթությունների, աշխարհահռչակ երաժիշտների, մենեջերների, դասական երաժշտության եւ բեմական հարդարման մասնագետների է հրավիրել, ինչը խթան է հանդիսանում, որ Հայաստանի Օրբեյային թասրոնը իր արժանի սեղանը գտնվի միջազգային աստիճանում:

Ի ՊԱՏՎԱՆԱԿԱՆ ՕՊԵՐԱՅԻՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԵՆՈՒՐԸ ՍՏԵՂԾՎԱԾ ՏԱԳՆԱԿՈՒՆ

թությունների, աշխարհահռչակ երաժիշտների, մենեջերների, դասական երաժշտության եւ բեմական հարդարման մասնագետների է հրավիրել, ինչը խթան է հանդիսանում, որ Հայաստանի Օրբեյային թասրոնը իր արժանի սեղանը գտնվի միջազգային աստիճանում:

Օրբեյային թասրոնը կառավարելը շատ մեծ է երկիր կառավարելուն: Թափանցիկ գործող էլ սեյլական ունեցող ղեկավարը շրջադասված ղեկավար է լինի միեւնույն ունակությունների շեղանակներով: Հակառակ հայերիս մեծամասնության մոտ ձեւավորված «ես ամեն ինչ գիտեմ» բնավորության գծին, նա կարողացել է հարգանքով վայելել իր երաժիշտների եւ ստեղծել թիմային առողջ մթնոլորտ: Նաեւ աննախադեպ նոր բարձունքների հասցնել Օրբեյային թասրոնը: Կարճ ասած, նա լավագույն թեկնածուն է իր երկու դաժարանների համար:

Բայց երաժշտագիտության եւ ղեկավարության կարողությունները ընդամենը մեկ երեսն են անսահմանորեն եռանդուն Օրբեյային, որի վառ վկայությունն է նա ներկայությունը նախանցյալ շաբաթ Նյու Յորքի Մետրոպոլիտեն Օրբեյայի գալաիաներին: Նա իր բնագավառի խորաթափանց գիտակ է ու մշակութային արվեստի միջազգային թասերաբեմում ճանաչված արվեստագետների եւ ֆի-

նանսիսների հարգանքն ու դասիվն է վայելում, ինչը հնարավորություն է ընձեռում Հայաստանի Օրբեյային թասրոնը ճանաչելի դարձնելու աշխարհով մեկ: Նա դուրսհարող է, ջանասեր ու խանդավառ, հասկանիչներ, որոնց շնորհիվ նա բեմադրությունները դուրս են գալիս ազգային մեղ շրջանակներից եւ դառնում օտարազգի հանրության, գովասաններին արժանի ստեղծագործություններ: Վերջին երեք տարում նա ղեկա-

վարությամբ իրականացված որեմիտրաներից կարելի է հիշատակել:

ա) Մոսկվայի Սանիսլավսկու անվան թասրոնի բեմադրություններից Ջյուլ Մասնեյի «Մանոնը» շեղանակի Լիդարիս Ավետիսյանի դերակատարությամբ (Ֆրանկոֆոնիայի միջոցառումների շրջանակներում):

բ) Մեծ թասրոնից գնված մանկական «Զիդոլիոն» բալետային ներկայացումը:

գ) Նախա Սեփանյանի բեմադրությամբ «Կարմենի» նոր ներկայացումը Դուբայում, Օրբեյայի նորակառույց շեղանակի բացման արարողությանը ներկա գնվելու առիթով:

դ) Մոցարտի «Կախարդական սիմֆոնիան», որն առաջին անգամ բեմադրվեց Հայաստանում:

ե) Չուկաջյանի «Կարմեն» ժիւրյալ Փափագյանի բեմադրությամբ:

զ) Վերդիի «Աթիլան», որը նույնպես առաջին անգամ բեմադրվեց Հայաստանում:

է) Հրավիրեց Հայաստանի Օրբեյային շեղանակի ելույթ ունենալու Ռեյնի Ֆլեմինգին, որը դուրս բացեց այլ հռչակավորների եւ հրավիրելու Հայաստան:

ը) Ներկայիս դասրասվում է ներկայացնել Ռուսիայի «Viaggio a Reims» համերգ-ներկայացումը՝ Սյրսիչ Բաբաջանյանի խմբավարությամբ:

Թարգմ. Տ. ԾՈՒԼԻԿՅԱՆԸ (The Arm. Mirror-Spectator)

Մրամիս ու կասակախոս Կոմիտասը Մելիքի եւ մյուս զոկ ուսանողների հետ գլխավորում էր զոկերի մասին դասավոր անելոցներով, նրանց համար հորինել ու օգտագործում էր «զոկլանդ» մականունը: Մ. Քրիստյանը Կոմիտասին հաճախ էր հրավիրում Գողթան: Ցավով, Կոմիտասը այդպես էլ չկարողացավ ունենալ իր նախնիների դասնախի հողի վրա:

Ինչպես նկատում են հետազոտումները, Բեռլինում ուսումնառության տարիներին (1896-99) Կոմիտասը սիրադեմ էր նաեւ լարային ֆառայակի արվեստին եւ մի քանի գործեր գրում կվարսեսի համար: Պահպանվել է այդ նույն ժամանակ, 1890-ական թվականներին, նրա նախնյաց երկրում՝ Ազուխում ստեղծված երաժշտական ֆառայակի լուսանկարը: Կոմիտասը ցանկանում էր երաժիշտներ, որ իրենց ֆառայակը սասնանյակներ անց ստեղծելի մեծ հայրենակցի՝ Կոմիտասի անունը կրող աշխարհահռչակ լարային ֆառայակի նախախոս է լինելու:

1924 թ. Մոսկվայում, շեղանակի կոմսերվատորիայի հայ ուսանողներից (Ա.Գաբրիելյան, Լ.Օհանջանյան, Ս.Տերյան, Ս.Ալլախանյան) կազմվում է ֆառայակ, որը 1932-ից դառնում է մեծ Կոմիտասի անվանակիրը: Հետաքրքիր է նաեւ նշել, որ Կոմիտասի հայրենակիցները՝ զոկերը եւս անմասն չեն մնացել ֆառայակի ստեղծումից ու գործունեությունից: Ազուխից Մոսկվա տեղափոխված Տերյանների ընտանիքում ծնված Միխայել Տերյանը (1905-1987)՝ ալսահար, դիրիժոր, մանկավարժ, ոչ միայն «Կոմիտաս» ֆառայակի հիմնադիրներից, այլեւ նվագակցողներից է եղել (1924-30 թ.թ., 1938-1947թ.թ.), նա Հերբերտ Ֆոն Կարայանի անվան միջազգային մրցույթի (1970) 1-ին մրցանակակիր էր: Իսկ Ազուխի Հայկական դասնախների հայտնի սոհմի գավաի Սուրեն Հայկազարյանը (1949), 1984-ից երկար տարիներ եղել է լարային ֆառայակի կազմում (երկրորդ ջութակ): Հսկայական է ֆառայակի դերը կոմիտասյան ժառանգության դրոշմագանդման գործում: Սարգիս Ալլախանյանի հռչակված մշակումները աշխարհին հաղորդակից դարձրեցին Կոմիտասի ստեղծագործության ուժին ու իմաստությանը: Արամ Խաչատրյանի բնութագրմամբ՝ «Կոմիտասի անվան ֆառայակը հայկական երաժշտական մշակույթի զարդն է»:

Մագումով գողթանցիներ, զոկեր... (Մեծն Կոմիտասի ծննդյան 150-ամյակի առիթով)

կը հայկական երաժշտական մշակույթի զարդն է»:

Արամ Մերանգույանը՝ նշանավոր կոմպոզիտոր, դիրիժոր, թառահար, մանկավարժ, նույնպես զոկ է, ծնվել է 1902 թ. Ցղնայում: 1927-ին կազմակերպել է միջնադարից հետո Կոմիտասի հետնուստեստության եւ ռադիոյի ժողովրդական գործիքների անսամբլը, որը 1967 թ.ից կրում է նրա անունը: Այդ անսամբլում նա ղեկավարությամբ ձեւավորվել են բազմաթիվ հայ երաժիշտներ: Մասնավորապես, այստեղ են աճել ու կասարելության հասել հայ երգարվեստի երեք մեծությունները՝ Օֆելյա Համբարձումյան, Հովհաննես Բաղդասարյան, Ռուբեն Մաթեոսյան: Ա.Մերանգույանը հայտնի է նաեւ իր բազմաթիվ վոկալ ու գործիքային ստեղծագործություններով, ինչպես եւ ժողովրդական երգերի ու դրամատիկների բազմաթիվ մշակումներով, նոտաստել է հայկական երաժշտության՝ այդ աստիճանում այժմ սիրադեմ ու ձեւավորմանը:

Աշխարհահռչակ կոմպոզիտոր, դիրիժոր, մանկավարժ, հասարակական գործիչ Արամ Խաչատրյանը (1903-1978) եւս ծագումով Գողթանից է, Ազա գյուղից: Ա.Ալլախանյանի վկայությամբ Խաչատրյանների հայրական սան ավերակները միջնադարից էլ սեւանելի են Ներսիս Ազալում: Նրա մղմամբ, ազգային եւ Ա.Խաչատրյանի բարեկամների վկայությամբ աղաքա կոմպոզիտորը ծնվել է հենց Ազալում եւ միայն 3-4 տարեկան հասակում ընտանիքով տեղափոխվել Թիֆլիս, որի դասնախով էլ նա ծննդյան փաստաթղթերում ու կենսագրականներում նշվել է Թիֆլիսին: Իր հայրենի գյուղում Խաչատրյանը 1973թ. լինելուց հետո նշել է. «զնայի այնտեղ, տեսա իմ դարձրի երկիրը: Երկիրն այնտեղ կաղոյս է եւ մեր սան դուռը սխրալի ճնշում էր... Երբ ես ստեղծում էի Ջութակի կոմպոզիցիոն, հոգով ու մտքով գնվում էի Գողթան... լսում էի մորս ձայնը...» («Կոմունիստ», ռուսերեն, 1978, 6. 05): Ա. Խաչատրյանը 20-րդ դարի խոշորագույն կոմպոզիտորներից է: Նա հայ ազգային երաժշտությանը համաշխարհային լայն ճանաչում է բերել: Խաչատրյանի ստեղծագործական ոճը բխում է հայ երաժշտական մշակույթից: Նրա արվեստը սերտորեն առնչվում է Կոմիտասի, Ա. Սոփեմոյանի, Ռ. Մելիքյանի ստեղծագործություններին, հասկանալի է հայ ժողովրդական երաժշտությանը: Նա ազգային առաջին բալետի, սիմֆոնիայի, գործիքային կոմպոզիցիոնների հեղինակն է, հայ կինոերաժշտության հիմնադիրը:

Անվանի դաժնակահար, ՀՀ ժողովրդական արտիստ Յուրի Հայրապետյանը ծնվել է 1933 թ. հոկտեմբերի 22-ին Երեւանում: Հայրական կողմից սերում է Գողթանի Տանակերտ (Տնակարտ) գյուղի Հայրապետյան սոհմից, անվանի մանկագիր Հայրապետ Հայրապետյանի թոռն է, մայրական կողմից՝ Ազուխի Հայկազարյան սոհմից: Նա Հայաստանում միջազգային մրցույթների առաջին դաժնակահար-դասնակիրն է: Նշանավոր Յա.Ֆլիդեր նրան բնութագրել է որպես «Գերազանց դաժնակահար, բացառիկ վիրտուոզ սլավներով», իսկ Արամ Խաչատրյանի դաժնակահար կոմպոզիտորը նրա կասարումը դարձավ չափանիշական: Կոմպոզիտորը դաժնակահարին մշտապես հրավիրում էր իր հեղինակային համերգներին բեմի դասական աստիճանի՝ Գալինա Վիենյավսկայա, Լեոնիդ Կոզան, Լեվ Օբորին, Սոսիսլավ Ռոստոմովիչի հետ: Յու. Հայրապետյանը Երեւանի Կոմիտասի անվան դասնական կոմսերվատորիայում անբիոնի վարիչ էր եւ 16 տարի կասարել է դաժնակահարին ֆակուլտետի ղեկավարի դասնակահարությունները: Վերջին 25 տարիներին Մոսկվայի Պ.Ի.Չայկովսկու անվան կոմսերվատորիայի դիրիժոր է: Նրա սաներից աստեղ, հայ եւ այլազգի, այդ թվում նաեւ որդին՝ Հրան Հայրապետյանը (Փարիզ) միջազգային մրցույթների դասնակիրներ են: 2018 թ. նոյեմբերի 3-7-ը Երեւանում ծննդյան 85-ամյակի առիթով կազմակերպվեց միջազգային երաժշտական փառատոն: Փառատոնի օ-

րակարգից կցանկանալիմ առանձնացնել նոյեմբերի 5-ին նա սաների, միջազգային դաժնակահարի մրցույթների դասնակիրների ուլխազանցությունները կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտում:

Նորահայտ տղանդավոր թավջութակահար Նարեկ Հայկազարյանը ծնվել է 1988 թ.նոյեմբերի 23-ին (հայոց համազգային զարթոնքի տարում), Երեւանում, սոհմիկ երաժիշտների ընտանիքում: Հավանաբար ծնողները, ինչ-որ կանխազգացում ունենալով, նրան սվել են հայերիս համար ասվածային Նարեկ անունը: Հայրը՝ հայտնի ջութակահար Սուրեն Հայկազարյանն է, մայրը՝ Գայանեն, կոմսերվատորիայի դիրիժոր է: Մայրական կողմից Հայկազարյան սոհմից են սերում նաեւ Կոմիտասի անվ. կոմսերվատորիայի դիրիժոր, դաժնակահար, Ս.Ջեյեկը, նրա երկու որդիները եւս դաժնակահար են, բնակվում են Էստոնիայում եւ Բելյուսում («Կոմիտասյան հինգ սաներից»)՝ Բարսեղ Կանաչյանի անվ. երաժշտական դորոցի սնորեմն է):

Նարեկը նախնական երաժշտական կրթությունը ստացել է Երեւանի Սայաթ-Նովայի անվ. երաժշտական դորոցում (դորոժ.Ջարեհ Սարգսյանի դասարան), ավարտել է Մոսկվայի կոմսերվատորիան (դորոժ.Ալ.Սելեզնյովի դասարան) եւ աստիճանաժողով: Նա բազմաթիվ միջազգային մրցույթների դասնակիր է, այդ թվում Ա.Խաչատրյանի անվ. միջազգային մրցույթ (2007), 1-ին մրցանակ եւ Ռուկե մեդալ, Պ.Չայկովսկու անվ. 14-րդ միջազգային մրցույթ (2011), 1-ին մրցանակ, Ռուկե մեդալ եւ երկու Հասուկ դարգետի/Ն. Հայկազարյանը արժանացել է նաեւ ՀՀ Նախագահի մրցանակին: Նրա հյուրախաղերի աշխարհագրությունը ընդգրկում է Եվրոպայի, Ամերիկայի եւ Ասիայի մի աստիճան երկրներ: Համաշխարհային երաժշտական մամուլը Նարեկին համարել է «հասուն» ֆեմոմեն՝ նրա համար կանխատեսելով «աստղային կարիերա»: